แสนคำนึง

สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อ ๓๐ กว่าปีมาแล้ว หลังจากที่ประเทศไทยเข้าร่วมกับสัมพันธมิตร คือญี่ปุ่นแล้ว ท่านผู้นำของประเทศไทยสมัยนั้นก็เร่งปรับปรุงสภาพของประชาชนไทยให้เทียมทันมิตรประเทศ อาทิเช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ชายต้องแต่งกายสากลนิยม หญิงต้องนุ่งกระโปรงสวมหมวกทุกคน จึงจะเป็นสัญลักษณ์ว่า **ไทยเป็นชาติมหาอำนาจเทียมทันมิตรประเทศเหล่านั้นเหมือนกัน** ต่อมา ท่านยังได้พิจารณาปรับปรุงอะไร ๆ อีกหลายอย่างเช่น จัดให้ข้าราชการเดินทางไกล เพื่อแสดงว่าคนไทยเราแข็งแรงเข้มแข็ง ต้องมีการร่วมสังสันทน์จัดงานรื่นเริงบ่อย ๆ เพื่อแสดงว่า ไทยเรากล้าหาญ ร่าเริง ไม่ขลาดกลัวภัยสงครามทุก ๆ บ่ายวันพุธ ให้ข้าราชการหยุดทำงานแต่ต้องมาร่วมชุมนุมกันเล่นกีฬา หรือรื่นเริงเล่นรำวงหรือเต้นรำถ้าใครไม่ร่วมมือไม่เล่นรำวงไม่ขวนขวายที่จะหัดรำวงก็จะเป็นการไม่เหมาะสม เพียงเท่านั้นยังไม่พอท่านหันมาพิจารณาเรื่องศิลปะ เห็นว่าการดนตรีของไทยนั้นคร่ำครึล้าสมัย ป่าเถื่อน เป็นที่น่าอับอายแก่ชาวมหามิตร ท่านก็เลย**ออกคำสั่งเป็นทางราชการห้ามเล่นเครื่องดนตรีไทยบางชนิดทั่วประเทศ** จะเล่นได้ก็แต่ดนตรีสากลเท่านั้น และท่านยังมีความคิดเห็นว่า เพลงไทยที่มีชื่อนำด้วยคำว่า ลาว, แขก, พม่า ฯลฯ นั้นก็ไม่ถูกวัฒนธรรมไทยเกรงว่าจะเป็นการไปลอกเลียนเอาทำนองเพลงของชาติเหล่านั้นมา **จึงให้ตัดชื่อนำหน้าด้วยคำเหล่านั้นออกให้หมด** ในยุคนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอะไรต่ออะไรตามใจท่านผู้นำอย่างมากมาย

การที่ทางการสั่งห้ามนักดนตรีไทยเล่นดนตรีไทยนั้นเป็นคำสั่งที่เด็ดขาด ขนาดที่จะแอบเล่นเองภายในบ้านก็ไม่ได้ เพราะถ้ามีเสียงดังลอดออกไปนอกบ้านอาจมีความผิด **นักดนตรีไทยทุกคนรู้สึกเศร้าใจท้อใจ หมดกำลังใจรู้สึกหมดอิสรภาพ ผู้ที่รักการดนตรีไทยทั้งหลายหมดความสุขในชีวิต เสียดายอาลัยที่ศิลปะของชาติจะต้องสูญไป** แต่จะทำอย่างไรได้ในเมื่อยุคนั้น..."ทุกคนจะต้องเชื่อผู้นำ ชาติจึงจะพ้นภัย" อันความคับอกคับใจนั้น เมื่อไม่สามารถระบายออกด้วยคำพูดหรือการกระทำ ก็อาจมีทางระบายได้ด้วยการคิดการเขียน

คุณพ่อของข้าพเจ้า หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) **ท่านเป็นผู้หนึ่งที่รู้สึกโทมนัสในคำสั่งห้ามเล่นดนตรีไทยนี้มาก ท่านได้ระบายความรู้สึกของท่านออกมาด้วยการแต่งเพลงขึ้นเพลงหนึ่ง ชื่อเพลง "แสนคำนึง"** โดยท่านได้นำทำนองเพลงลาวเพลงหนึ่งซึ่งได้คิดแต่งไว้บ้างแล้ว นำมาประดิษฐ์ใหม่ให้มีลีลาแผกไป

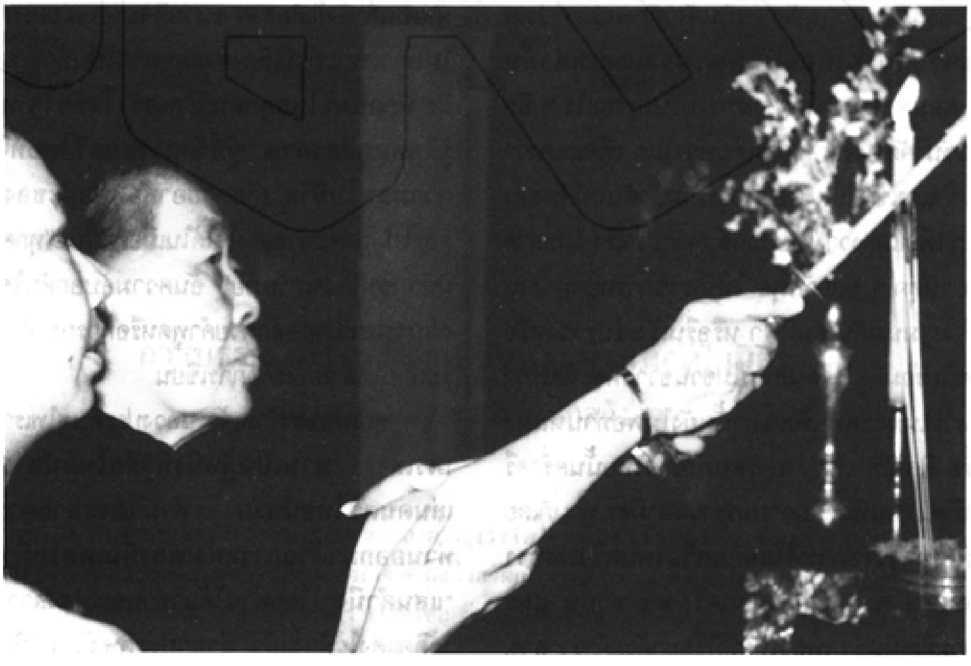
จากเดิม แล้วก็แต่งเนื้อร้องระบายความเคียดแค้น ที่ถูกห้ามเล่นดนตรีไทย บทร้องนั้นแต่งไว้ยาวหลายคำกลอน...แต่ครั้นพอนำมาให้พี่สาวของข้าพเจ้า (คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง) อ่านเพื่อจะสอนให้ร้อง พี่สาวของข้าพเจ้าอ่านจบแล้วฉีกทิ้งทันที คุณพ่อเอาสองมือตบหน้าผากของท่านแล้วร้องว่า "ฉีกของพ่อทำไม" ...พ่อจะให้ร้องให้ฟัง และเก็บเอาไว้อ่าน พี่สาวข้าพเจ้าตอบว่า "ถ้าไม่ฉีกทิ้ง เดี๋ยวพลั้งเผลอ หรือใครมาค้นบ้านได้อ่านเข้าคุณพ่อจะติดตะราง" เมื่อเป็นดังนั้นคุณพ่อเลยต้องหาเนื้อใหม่ ได้เนื้อร้องจากเรื่อง "ขุนช้างขุนแผน" ซึ่งพอจะมีความหมายเข้ากับชื่อเพลงที่ท่านเรียกว่า "แสนคำนึง" ได้ เพลงนี้เมื่อภายหลังที่เลิกห้ามเล่นดนตรีไทย (เลิกไปเองโดยปริยายหลังสงคราม) ก็ได้นำออกสอนศิษย์ของท่านจนเป็นที่แพร่หลายมาจนทุกวันนี้

เพลงแสนคำนึงที่คุณพ่อประดิษฐ์ขึ้นใหม่นั้น ในตอนขึ้นต้นครั้งแรก ท่านให้ระนาดเอกเดี่ยวนำขึ้นก่อน แล้วจึงตามด้วยเครื่องดนตรีทั้งวง ต่อจากนั้นก็ทอดลงให้ร้อง นับว่าเป็นลีลาใหม่แปลกกว่าเพลงก่อน ๆ เพราะมีท่อนนำ ซึ่งอาจเปรียบได้กับ Introduction เหมือนบางเพลงของเพลงฝรั่ง เมื่อร้องและบรรเลงจบทั้งเถาแล้วก็ให้เครื่องดนตรีต่าง ๆ แสดงฝีมือเดี่ยวรอบวงต่อท้ายอีกก่อนจะถึงลูกหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรู้สึกที่ถูกกดดันไม่ให้บรรเลงดนตรีไทยมานาน เมื่อโอกาสเปิดให้ท่านจึงได้ให้เครื่องดนตรีต่าง ๆ แสดงฝีมือเสียให้สมใจ เพลงนี้จึงค่อนข้างยาวและมีหลายรสทั้งเกรียวกราว คึกคัก เศร้าเสียดาย และแทรกเสียงธรรมชาติ เช่นเสียงน้ำ เสียงลม เอาไว้ด้วยท่วงทำนองที่ไพเราะ แล้วก็จบลงอย่างสนุกสนาน

การฟังเพลง "แสนคำนึง" ให้ได้รสและบรรยากาศตามความคิดคำนึงของคุณพ่อโดยครบถ้วนนั้น ถ้าได้ฟังจากการบรรเลงด้วยปี่พาทย์ไม้แข็ง จะได้รสแห่งความไพเราะมากยิ่งกว่าฟังจากการบรรเลงด้วยเครื่องสายหรือ มโหรี

เพลงแสนคำนึงนี้ผู้เล่นควรต้องเป็นนักดนตรีที่มีฝีมือทุกคน เพราะมีท่อนเดี่ยว (Solo) เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นจนครบทั้งวง เป็นการแสดงความสามารถเฉพาะตัวเพื่ออวดฝีมือของนักดนตรีที่ชำนาญในเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น และสามารถเล่นผสมวงกันได้กลมกลืน พร้อมเพรียงกันอีกด้วย **เพลงนี้จึงเป็นเพลงที่มีความไพเราะ สนุกสนานมากที่สุดเพลงหนึ่งมีทุกรสอยู่ในเพลงเดียวกัน เป็นเพลงอมตะ เป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงยุค "มาลานำไทย"**

นางมหาเทพกษัตรสมุห
บรรเลง (ศิลปบรรเลง) สาคริก

แสนคำนึง เถา

เพลงแสนคำนึง เป็นเพลงที่หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) คิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ทั้งเถา จากเพลงสำเนียงลาวของเก่าเพลงหนึ่ง ซึ่งมักนิยมใช้บรรเลงเป็นเพลงเกร็ดหางเครื่องในกระบวนการบรรเลงของวงปี่พาทย์นางหงส์ เข้าคู่กันมากับเพลงลาวต้อยตริ่ง แต่ทว่าท่านได้เพิ่มเติมลีลาบางตอนให้ครบถ้วนถูกต้องตามหลักดุริยางคศิลป์ไทย แล้วใช้บรรเลงเป็นเพลงรับร้องครบทั้งเถา โดยในชั้นแรกปรุงเป็นทางโกลน ดำเนินทำนองไปเรียบ ๆ ไว้ก่อนแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ แล้วจึงประดิษฐ์ประดับอย่างงามวิจิตรอีกครั้งหนึ่ง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕

ต้นสายปลายเหตุที่ทำให้หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งเพลงแสนคำนึง เถา ตามสำนวนที่นิยมกันอยู่ในปัจจุบันนี้ขึ้นมานั้น ท่านผู้ใหญ่เคยเล่าให้ฟังว่าเกิดแต่ความห่วงในดุริยางคศิลป์ไทย ซึ่งขณะนั้นเหมือนตกอยู่ใน "ยุคมืด" เพราะถูกผู้บริหารประเทศออกคำสั่งห้ามเล่น ห้ามร้อง ตลอดจนออกประกาศอีกต่าง ๆ นานาจนน่ากลัวว่า ดนตรีไทยอาจจะเสื่อมสลายไปเมื่อใดก็ได้

ด้วยเหตุดังกล่าว อารมณ์ของเพลงที่ท่านประดิษฐ์ประดับขึ้นใหม่ในระยะหลังนี้จึงมีลีลาไหลทวน และเน้นหนักไปในทางแสดงความอาลัยอาวรณ์อย่างเต็มไปด้วยความคิดคำนึง สมกับชื่อที่ตั้งไว้ว่า "แสนคำนึง" ทุกประการ

พร้อมนี้ ยังสร้างแนวบรรเลงที่แปลกใหม่ออกไปจากเพลงอื่น ๆ ด้วยการขึ้น "ลูกนำ" ให้ดนตรีบรรเลงนำก่อนช่วงหนึ่ง แล้วจึงส่งร้อง รวมทั้งส่งลีลาท้ายเครื่องด้วยการบรรเลงร่วม และการบรรเลงเดี่ยวด้วยเครื่องดำเนินทำนองตลอดจนเครื่องกำกับจังหวะถ้วนทั้งวง ถ่ายทอดความในใจที่ถูกข่มเหงอย่างแสนเจ็บปวดให้พรั่งพรูออกมาอย่างเร่าร้อนและรุนแรง แต่กระนั้นในอีกลักษณะหนึ่ง ทำนองดนตรีอาจบรรยายเสียงธรรมชาติบ้าง หรือบรรยายถึงความวิเวกวังเวงบ้างได้อย่างเอิบอาบซาบซึ้งใจ สัมพันธ์กับบทร้องจากเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งเคยใช้เป็นบทร้อง มาแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เพราะบทร้องใหม่ที่ท่านประพันธ์ขึ้นเองนั้น ทายาทของท่านเห็นว่า รุนแรงเกินไป เกรงว่าอาจทำให้ท่านมีความผิด จึงหันกลับไปใช้บทร้องที่ท่านเคยเลือกไว้เดิม คือ บทเสภาจากเรื่อง "ขุนช้างขุนแผน" ตอน ขุนแผนลักพานางพิม มาเป็นบทร้องแทน เป็นที่นิยมมาจนทุกวันนี้

บทร้อง เพลงแสนคำนึงเถา

สามชั้น

เที่ยวต้น

อนิจจาคราวนี้นะอกกู มาอ้างว้างค้างอยู่ในป่าใหญ่
จะเป็นเหยื่อเสือสางที่กลางไพร เอาป่าไม้เป็นเรือนเหมือนป่าช้า

เที่ยวกลับ

นี่จะอยู่อย่างไรไม่เล็งเห็น ตายเป็นก็คงปันอยู่กลางป่า
มิได้คิดถึงตัวมัวจะมา ไม่รู้ว่าจะเป็นเช่นนี้เลย

สองชั้น

เที่ยวต้น

ขุนแผนพามาด้วยความรัก ก็ประจักษ์ใจจริงไม่นิ่งเฉย
แต่ทุกข์ยากอย่างนี้ยังมิเคย อกเอ๋ยเกิดมาเพิ่งจะพบ

เที่ยวกลับ

ไม่เคยเห็นก็มาเห็นอนาถนัก ไม่รู้จักก็มารู้อยู่เจนจบ
ร่านริ้นบินไต่ระคายครบ ไม่เคยพบก็มาพบทุกสิ่งอัน

ชั้นเดียว

เที่ยวต้น

ยังพรุ่งนี้นี่จะเป็นอย่างไรเล่า จะลำบากยิ่งกว่าเก่าหรือไรนั่น
คิดขึ้นมาน้ำตาตกอกใจตัน กลับหวั่นหวั่นแสนคำนึงถึงขุนช้าง

เที่ยวกลับ

นิจจาเอ๋ยเคยสำราญอยู่บ้านช่อง ถนอมน้องมิให้หน่ายระคายหมาง
คลึงเคล้าเช้าเย็นไม่เว้นวาง อยู่กินก็สำอางลออองค์

(เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน)

ข้อมูลจากการศึกษาเพื่อทำรายงานของนักศึกษาปีที่ ๑ วิทยาลัยรังสิต ได้จากการสัมภาษณ์นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง ศิลปบรรเลง สาคริก) พ.ศ. ๒๕๓๐

สรุป เรื่อง "เพลงแสนคำนึง"

ข้อดี ของเพลงแสนคำนึง

๑. ผู้แต่งมีคุณลักษณะเด่น ๓ ประการอันเป็นคุณลักษณะเด่นของนักดนตรีที่ดีคือ
 ๑.๑ เป็นนักดนตรีที่สำคัญในสมัยนั้น
 ๑.๒ เป็นผู้แต่งเพลงไว้มากจนได้รับราชทินนามว่า "ประดิษฐไพเราะ"
 ๑.๓ เป็นครูดนตรีที่มีลูกศิษย์มากที่สุด ซึ่งเป็นคุณสมบัติของนักดนตรีที่ดีที่สุด

๒. ไพเราะ ประทับใจ กินใจ เป็นเพลงอมตะ

๓. มีท่อน INTRODUCTION เป็นเพลงแรก

๔. มีความอ่อนหวานมาก ในท่อน ๓ ชั้น

๕. ท่อนสองชั้นให้ความรู้สึกที่ดี เพราะกลอนเพลงไพเราะสนุกสนาน เหมือนเราเศร้าเสียดาย รู้สึกว่ามีลักษณะเป็นการปลอบโยน

๖. สนุกมีความคึกคัก ในท่อนชั้นเดียว

๗. มีท่อนออกท้ายเครื่องที่โชว์ฝีมือนักดนตรี

๘. มีความหลากหลายในพื้นฐานของท่วงทำนองเดียวกัน

๙. เป็นเพลงเดียวที่มีทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในเพลงเดียวกัน มีทุกรสชาติ

๑๐. มีบทกลอนที่เข้ากับเพลง ทำให้มีความรู้สึกแน่นเหนียว

๑๑. แปลกกว่าเพลงอื่น เพราะมีความกลมกลืนกันหมดทุกอย่าง

๑๒. รู้สึกได้อย่างที่เพลงต้องการจะบอกเรา ทำให้เกิดอารมณ์หลายอย่าง

๑๓. ฟังทีไรก็รู้สึกใหม่อยู่เสมอ

๑๔. มีความเป็นมาจากความบันดาลใจ จำลองความคิดของนักดนตรีไทยคนหนึ่ง

๑๕. เพลงนี้เป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงยุคที่เราเรียกว่า "มาลานำไทยสู่มหาอำนาจ"

ผู้ทำรายงาน นายวิศรุต วิสุทธกุล
นายเจิมพงษ์ อมรวิสัยสรเดช
นายเชษฐพันธุ์ พราหมณนันท์
นายธนัตต์ วงษางาม

ดนตรีไทยคนไทยเป็นเจ้าของ"

คำฝากฝัง จาก คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

เนื้อเต็ม : ทำนอง เพลงทองย่อน

สมาชิก ดนตรีของ มูลนิธิฯ
เทิดทูนศักดิ์ รักษา ศิลปะไทย
หากคนไทย ไม่นิยม ชมศิลป์ไทย
มีแต่เพลง ครึ่งชาติ อนาถนัก
ประวัติศาสตร์ วิชา โบราณคดี
ส่วนเพลงไทย มากมาย แต่เดิมมา
เหลือแต่ชื่อ มีอยู่ หลายร้อยเพลง
หลักวิชา ที่ท่านทำ อำพรางไว้

ดนตรีไทย คนไทย เป็นเจ้าของ
แต่ครั้นกาล ผ่านไป ตามเวลา
น่าขอบจิต บรรดาศิษย์ รุ่นใหม่นี้
ขออำนาจ คุณพระศรี รัตนตรัย

ช่วยเริ่มริ ทำประโยชน์ อันยิ่งใหญ่
เรียนรู้ให้ ทรงไว้ ด้วยใจรัก
กาลข้างหน้า ต่อไป คนไม่รู้จัก
ไม่มีหลัก ให้แสวง แหล่งที่มา
ยังมีทราก จมปฐพี ให้ค้นหา
เสื่อมสูญ ตามชีวา ครูท่านไป
จะหาผู้ รู้บรรเลง หามีไม่
ยากค้นหา เพราะไม่ มีตำรา

เคยเล่นร้อง สืบต่อกันมา นานนักหนา
ก็เสื่อมโทรม จนน่า จะสูญไป
ช่วยกันรักษา ดนตรีให้ คงอยู่ได้
คุ้มครองให้ รุ่งเรือง เจริญเทอญ

หลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง)
(พ.ศ. ๒๔๒๔-๒๔๙๗)

ผู้ประพันธ์เพลง **"แสนคำนึง"**

หลวงประดิษฐไพเราะ เป็นบุตรคนสุดท้องของนายสิน และนางยิ้ม ศิลปบรรเลง เกิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม **พ.ศ. ๒๔๒๔** ที่ตำบลคลองดาวดึงส์ จังหวัดสมุทรสงคราม **ครูสินผู้บิดานั้นเป็นเจ้าของวงปี่พาทย์** และเป็นศิษย์ของพระประดิษฐไพเราะ (ครูมีแขก หรือมี ดุริยางกูร)

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ อายุ ๑๙ ปี ได้แสดงฝีมือเดี่ยวระนาดเอกถวายสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุ์วงศ์วรเดชที่ถ้ำเขางู ราชบุรี เป็นที่ต้องพระทัยมาก จึงทรงรับตัวเข้ามาไว้ที่วังบูรพาภิรมย์ ในปีต่อมาได้ทำหน้าที่เป็นจางวางมหาดเล็กจึงขนานนามท่านว่า **"จางวางศร"** มาตั้งแต่ครั้นนั้นและได้เป็นคนระนาดเอกประจำวงพิณพาทย์วังบูรพา โดยทรงหาครูมาสอนหลายคนที่สำคัญคือ **พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)**

นับตั้งแต่มาอยู่วังบูรพา **จางวางศร** ได้รับพระกรุณาจาก **สมเด็จเจ้าฟ้าฯ** เป็นอย่างมากหาผู้ใดเสมอมิได้ ทรงจัดหาครูที่มีฝีมือดีเด่นทุกทางมาสอน ทรงบังคับให้ฝึกซ้อมจนถึงทรงลงพระอาญานับว่าทรงเคี่ยวเข็ญมาก จนจางวางศรได้ชื่อว่าเป็นคนเก่งที่สุดแห่งยุคนั้น ประชันระนาดกับผู้ใดก็ชนะ นำความชื่นชมโสมนัสมาสู่องค์ผู้ทรงอุปถัมภ์เป็นอย่างยิ่ง

จางวางศร ไม่ใช่เป็นแต่เพียงนักดนตรีมีฝีมือมีความรู้รอบตัวสามารถเล่นดนตรีได้ทุกประเภทเท่านั้น แต่ท่านยังมีสติปัญญาเฉียบแหลม สามารถค้นคิดประดิษฐ์เพลงตำราได้อย่างไพเราะในเวลาอันรวดเร็ว เสมือนหนึ่งว่าทำนองเพลงนั้นหลั่งไหลออกมาจากสมองของท่านอย่างไม่ขาดสาย เป็นคนจำเพลงแม่น มีปฏิภาณดีเป็นเยี่ยม และมีนิสัยชอบค้นคิดประดิษฐ์ เทคนิคการบรรเลงแบบใหม่ ๆ ขึ้น เมื่อครั้งตามเสด็จสมเด็จวังบูรพาไปอินโดนีเซีย ท่านก็ได้นำเพลงชวาหลายเพลงมาปรับปรุงเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๑ เพลงรุ่นนี้คือ เพลงบูเต็นซอล์ค (สมัยนี้เรียกว่า บูเช็นซอก แปลว่า ไกลกังวล) เพลงยะวาเก่า ฯลฯ **จางวางศรเป็นผู้นำเครื่องดนตรีชวาซึ่งมาเขย่าด้วยไม้ไผ่เรียกว่า "อุงคะลุง" ซึ่งมีเพียง ๕ เสียงเข้ามาเมืองไทยในปีนั้น** โดยประดิษฐให้เป็นเสียงไทย ๗ เสียง แล้วมอบให้ศิษย์ชื่อ นายเอื้อน ดิษฐ์เชยเอาไปเหลาที่บ้านสวนมะลินำออกเขย่าเผยแพร่ โดยเขย่า ๒ มือ มือละเสียงเท่ากับว่าเป็นการพัฒนาวงอังกะลุงของชวาให้มาเป็นแบบไทย

ใน พ.ศ. ๒๔๕๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเลียบมณฑลปักษ์ใต้ ท่านได้ประดิษฐ์เพลงเขมรเขาเขียวขึ้นเป็นเพลงเถา ให้ชื่อว่าเพลงเขมรเลียบนครทำเป็นทางกรอขึ้นบรรเลงถวาย **นับเป็นการประดิษฐ์ทางบรรเลง "ทางกรอ" ขึ้นใหม่**เป็นวิวัฒนาการอีกแบบหนึ่งของแบบฉบับ ซึ่งนิยมมาจนบัดนี้

จางวางศร ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น **หลวงประดิษฐไพเราะ** ในรัชกาลที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ทั้ง ๆ ที่ท่านไม่เคยรับราชการอยู่ในกรมกองใดมาก่อนเลย ทั้งนี้เพราะเป็นผู้มีฝีมือและความสามารถเลิศล้นเป็นที่ต้องพระราชหฤทัยมาก

ครั้งถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้เข้ารับราชการในกรมปี่พาทย์และโขนหลวงกระทรวงวัง ซึ่งเป็นสมัยรัชกาลที่ ๗ หลวงประดิษฐฯ ได้มีส่วนถวายการสอนดนตรีไทยแก่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี รวมทั้งได้มีส่วนช่วยในงานพระราชนิพนธ์เพลงไทยสามเพลง คือ **เพลงราตรีประดับดาวเถา เพลงเขมรละอองค์เถา และ เพลงโหมโรงคลื่น**

กระทบฝั่ง ๓ ชั้น รวมทั้งได้ช่วยก่อตั้งวงมโหรีส่วนพระองค์และวงมโหรีหญิงในราชสำนักด้วย **พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเหรียญดุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยา** เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ และได้รับพระราชทานตราเบญจมาภรณ์มงกุฎไทย ในปี พ.ศ. ๒๔๒๓ รับตำแหน่งปลัดกรมปี่พาทย์และโขนหลวงกระทรวงวังรับพระราชทานเงินเดือน เดือนละ ๑๕๐ บาท เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ เสด็จเจริญพระราชไมตรีไปยังเมืองเขมรในปี พ.ศ. ๒๔๗๒-๒๔๗๓ หลวงประดิษฐฯ **ได้ตามเสด็จด้วยและได้ไปช่วยสอนดนตรีให้แก่ราชสำนักเขมรหลายเดือน** เมื่อกลับมาก็ได้นำเพลงสำเนียงเขมรมาประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงไทยหลายเพลงอาทิ ขะแมชมขะแมซอ ขะแมกอฮอม เป็นต้น

เมื่อสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงจัดให้มีการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากล หลวงประดิษฐฯ ได้ทำหน้าที่เป็นผู้บอกเพลงร่วมกับครูดนตรีหลายท่าน

กล่าวกันว่า **หลวงประดิษฐไพเราะ แต่งเพลงไว้มากกว่า ๓๐๐ เพลง** บางเพลงก็ร่วมแต่งกับนักดนตรีท่านอื่น อาทิ เจ้าคุณครูพระยาประสานดุริยศัพท์ มีทั้งที่แต่งขึ้นจากเพลงสองชั้นของเดิม ที่แต่งขึ้นใหม่ทั้งหมด และที่ดัดแปลงมาจากเพลงของต่างชาติ เป็นเจ้าของเพลงโหมโรงหลายเพลง อาทิ โหมโรงกระแตไต่ไม้ โหมโรงปฐมดุสิต โหมโรงศรทอง โหมโรงประชุมเทวราช โหมโรงบางขุนนนท์ โหมโรงนางเยื้อง โหมโรงม้าสะบัดกีบ และโหมโรงบูเต็น-ซอลค์ เป็นต้น

ในด้านเพลง เถา มีอยู่เป็นจำนวนนับร้อยเพลง อาทิ กระต่ายชมเดือน เถา ขอมทอง เถา เขมร เถา เขมรปากท่อ เถา เขมรราชบุรี เถา แขกขาว เถา แขกสาหร่าย เถา แขกโอด เถา จีนลั่นถัน เถา ชมแสงจันทร์ เถา ครวญหา เถา เต่าเห่ เถา นกเขาขะแมร์ เถา พราหมณ์ดีดน้ำเต้า เถา มุล่ง เถา แมลงภู่ทอง เถา ยวนเคล้า เถา ช้างกินใบไผ่ เถา ระหกระเหิน เถา ระส่ำระสาย เถา ไส้พระจันทร์ เถา ลาวเสี่ยงเทียน เถา แสนคำนึง เถา สาวเวียงเหนือ เถา สาริกาเขมร เถา โอ้ลาว เถา ครุ่นคิด เถา กำสรวลสุรางค์ เถา แขกไทร เถา สุรินทราหู เถา เขมรภูมิประสาท เถา แขไขดวง เถา ถ่องเรือ เถา พระอาทิตย์ชิงดวง เถา กราวรำ เถา ฯลฯ

ในกระบวนเพลงเถาต่าง ๆ ได้ทำเพลง สี่ชั้น สามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว ไว้หลายเพลง อาทิ สุรินทราหู เขมรไทรโยค แขกพราหมณ์ ดาวจระเข้ เป็นต้น

ในกระบวนทางเปลี่ยน ได้ทำทางเปลี่ยนไว้มากมาย อาทิ ช้าปี่ ดำเนินทราย ตามกวาง ทองย่อน พราหมณ์ดีดน้ำเต้า สร้อยเพลง นกจาก ฯลฯ

ในกระบวนเพลงสามชั้น ได้แก่ ตับขะแมร์กอฮอม ฝรั่งจรกา เทพรำพึง ฝรั่งรำเท้า ดอกไม้ทอง ใบ้คลั่ง จีนนำเสด็จ ฯลฯ หลวงประดิษฐไพเราะถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ รวมอายุ ๗๓ ปี

รองศาสตราจารย์นายแพทย์พูน อมาตยกุล, **ดนตรีวิจักษ์** ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีของไทยเพื่อความชื่นชม ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๒๙ หน้า ๑๓๕-๑๓๗

สรุปผลงานของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

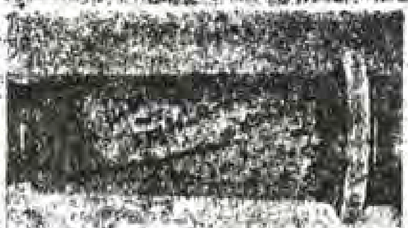
๑. เป็นผู้คิดทางเพลง "สำเนียงกรอ" เป็นคนแรก
๒. เป็นผู้คิดการบรรเลงพลงไทยโดยมี "ลูกนำ" เป็นคนแรก
๓. เป็นผู้ริเริ่มการบรรเลงเพลง "ทางเปลี่ยน" สำเนียงต่าง ๆ
๔. เป็นผู้คิดระบบ "โน้ตเลขเก้าตัว" บันทึกทำนองเพลง
๕. เป็นผู้นำดนตรีไทยไปเผยแพร่ยังราชสำนักเขมร เป็นคนแรก
๖. เป็นผู้นำเอา "อังกะลุง" มาเผยแพร่ในประเทศไทย เป็นคนแรก
๗. เป็นผู้ริเริ่มใช้ปี่พาทย์มอญประโคมในงานศพเพราะมีสำเนียงเศร้าโศก
๘. เป็นผู้ริเริ่มการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกสองราง
๙. เป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดบรรเลงดนตรีหลายวงพร้อม ๆ กัน อย่างที่เรียกว่า "วงมหาดุริยวงศ์"
๑๐. เป็นผู้ประพันธ์เพลงฝากผลงานไว้ในประวัติดนตรีไทยมากที่สุด

สยามสังคีต

พูนพิศ อมาตยกุล

หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

หลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง)

สยามสังคีต
พูนพิศ อมาตยกุล
สยามรัฐ ๗ มีนาคม ๒๕๒๔

วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ คือ วันพรุ่งนี้ จะเป็นวันครบรอบวันถึงแก่กรรมปีที่ ๒๗ ของอาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงขอถือโอกาสนี้นำชีวประวัติบางตอนของท่านมาเผยแพร่ต่อท่านผู้อ่าน

อาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะนั้น จัดได้ว่าเป็นศิลปินเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ผู้เขียนคิดว่า ยากจะหานักดนตรีไทยคนใดที่จะมีความสามารถเหมือนท่านและยังไม่ทราบว่าอีกกี่ร้อยปีเราจะได้บุคคลอย่างท่านมาประดับวงการดนตรีไทยอีก

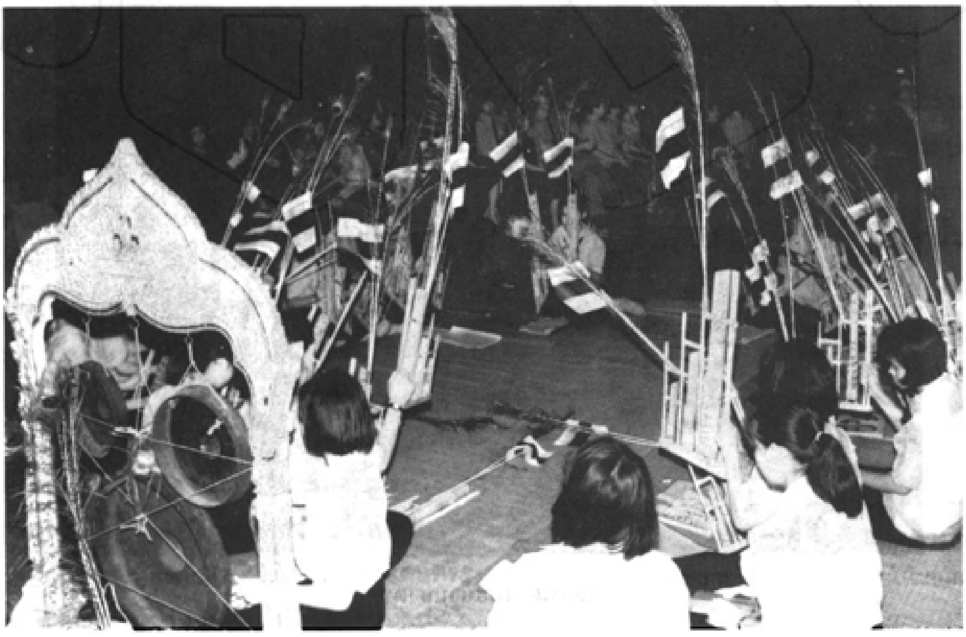
ประวัติของอาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะนั้น ศิษย์ของท่านโดยเฉพาะท่านศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ได้เคยเขียนบรรยายไว้โดยละเอียดมาแล้วและเนื่องจากปัจจุบันนี้ ก็ยังมีลูกศิษย์ของท่านเป็นจำนวนมากซึ่งแต่ละคนล้วนแล้วแต่มีฝีมือเป็นครูบาอาจารย์ เรื่องของท่านจึงเป็นที่ทราบกันดีในวงการนักดนตรีไทย ด้วยเหตุนี้เอง ผู้เขียนจึงไม่เคยได้เล่าประวัติของท่านลงในคอลัมน์สยามสังคีตเลย เพราะคิดว่ามีคนรู้จักท่านมากแล้ว

อาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะมีบิดาเป็นนักดนตรีชื่อครูสิน ซึ่งเป็นศิษย์ก้นกุฏิของพระประดิษฐไพเราะ (ครูมี แขก) ซึ่งเป็นปรมาจารย์ทางดนตรีไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ ถึง รัชกาลที่ ๕ อาจารย์คุณหลวงประดิษฐไพเราะ จึงถ่ายทอดความเป็นศิลปินจากบิดามาไว้ในตัวของท่านอย่างเต็มที่และเลิศล้ำทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพมากกว่าท่านบิดาเป็นอันมาก

ตามประวัติของท่านนั้น ท่านเกิดที่ตำบลดาวดึงส์ จังหวัดสมุทรสงคราม สามารถตีฆ้องวงได้ตั้งแต่อายุ ๕ ขวบ ได้ฝึกหัดดนตรีกับบิดามารดามาจนอายุเข้าสู่วัยหนุ่ม ก็สามารถแสดงฝีมือจนเป็นที่รู้จักทั่วไปในเขตจังหวัดที่ท่านเกิด จนแม้กระทั่งจังหวัดใกล้เคียง เช่น ราชบุรี เพชรบุรี ก็เป็นที่รู้จักกันว่า นายศรเป็นคนตีระนาดฝีมือดี ความมีชื่อเสียงของท่านทำให้เจ้าเมืองสมุทรสงครามส่งตัวขุนราชปุการ (เชย) นายอำเภอไปพบครูสินที่บ้าน เพื่อให้บิดาพาท่านไปตีระนาดถวายสมเด็จเจ้าฟ้าภานุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุ์วงศ์วรเดช (สมเด็จวังบูรพา) ซึ่งเสด็จมาราชการที่เขางู จังหวัดราชบุรี เมื่อปีกุน เดือน ๑๑ พ.ศ. ๒๔๔๒ ความสามารถของท่านครั้งนั้นทำให้ท่านได้เข้ามาเป็นมหาดเล็กในวังบูรพาจนได้เลื่อนตำแหน่งเป็นจางวางมหาดเล็ก หลักฐานเรื่องนี้ปรากฏในบันทึกลายมือของท่าน

ตามเสด็จสมเด็จฯวังบูรพาไปชวา พ.ศ. ๒๔๕๑

ศิษย์ของหลวงประดิษฐไพเราะ

อนุสรณ์ ศิษย์บ้านบาตร

เองซึ่งเขียนไว้บนกระดาษเก่ามาก ซึ่งอาจารย์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง บุตรีของท่านได้อนุญาตให้ผู้เขียนถ่ายรูปมาตีพิมพ์ประกอบบทความนี้

อาจารย์คุณหลวงประดิษฐไพเราะเป็นคนมีพรสวรรค์สามารถที่จะแต่งเพลงได้อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญคือเพลงที่แต่งขึ้นนั้นเป็นเพลงไพเราะด้วย ไม่มีใครทราบว่าท่านแต่งไว้ทั้งหมดเท่าไร ที่ค้นคว้ามาได้มีไม่น้อยกว่า ๓๐๐ เพลง ท่านเป็นต้นคิดเขียนโน้ตเป็นตัวเลข ๑-๙ ดังตัวอย่างลายมือโน้ตเพลงพม่าเหนือ ท่อนหนึ่งที่นำมาพิมพ์นี้ความสามารถของท่านทำให้สมเด็จวังบูรพา โปรดปรานมากได้ทรงจัดการอุปสมบทและแต่งงานประทานให้ เมื่อเกิดบุตรชายหัวปี ๒ คนแรก ก็ทรงรับไปเลี้ยง แต่ถึงแก่กรรมเสียตั้งแต่ยังเด็ก ครั้นมีลูกคนต่อ ๆ มา ท่านจึงต้องปิดเป็นความลับ ไม่ทูลให้ทรงทราบด้วยอยากจะเลี้ยงเอง และก็ปรากฏว่าเลี้ยงรอดจนเจริญเติบโตเป็นนักดนตรีต่อมาสมเด็จวังบูรพาทรงเคี่ยวเข็ญให้ฝึกซ้อมอย่างหนัก พยายามหาครูมาสอนจนแม้แต่ครูเอง สอนไปไม่นานก็รู้ตัวว่าลูกศิษย์นั้นปราดเปรื่องไม่มีใครสู้และสอนจนสิ้นฝีมือแล้ว ปรากฏว่าลูกศิษย์ยังมีฝีมือเลยหน้าครูต่อไปอีก ทำให้วังบูรพามีชื่อเสียงว่า มีวงปี่พาทย์ฝีมือเยี่ยมที่สุดในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ ถึงกระนั้นสมเด็จวังบูรพา ก็ยังทรงบังคับให้ฝึกซ้อมเพื่อที่จะให้ได้ชื่อว่าคนของท่านเก่งที่สุด ไม่มีใครสู้ได้ทำให้อาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะรู้สึกท้อถอยหลายครั้งบางครั้งถึงกับทรงกริ้ว เมื่อท่านฝึกซ้อมไม่ได้ผลเป็นที่พอพระทัย มีของสิ่งใดอยู่ใกล้พระหัตถ์ เช่น ทรงหยิบปี่งา ได้ก็ฟาดลงไปบนศีรษะคุณหลวงฯ ทั้งนี้ด้วยทรงรักใคร่และอยากให้คุณหลวงได้ดีเกินหน้านักดนตรีทั้งหลายในยุคนั้นบางครั้งคุณหลวงท่านก็น้อยใจหนีกลับบ้านที่สมุทรสงครามก็มีรับสั่งให้มหาดเล็กไปตามกลับมาอีก สำหรับปี่งา เลาที่ทรงใช้ตีคุณหลวงฯ นั้น ได้ทรงสลักข้อความลงบนเลาปี่แล้วประทานให้เป็นของขวัญ ซึ่งผู้เขียนได้ขออนุญาตคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ถ่ายภาพมาตีพิมพ์ไว้ด้วย โปรดสังเกตรอยแตกบนเลาปี่งาช้างอันเป็นปี่ประวัติศาสตร์ที่จะหาไม่ได้แล้วในโลกนี้ พระอุตสาหะของสมเด็จวังบูรพาเป็นผลให้ท่านจางวางศร ประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะได้กลายเป็นคนเก่งที่สุดในประวัติศาสตร์การดนตรีของเมืองไทย ยังหาใครมาเทียมท่านไม่ได้เลยจนบัดนี้

อาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะมีความจำเป็นเยี่ยมมีปฏิภาณในวิชาการดนตรีอย่างล้ำเลิศ สามารถจะนั่งนึกหรือเพียงกระดิกนิ้ว แล้วบอกเพลงให้ลูกศิษย์บรรเลงเพลงได้ในทันทีทันใด สามารถที่จะเปลี่ยนทำนองเพลงเป็น "ทางเปลี่ยน" แบบต่าง ๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยมิต้องนั่งคิดหรือร่างเป็นตัวโน้ตก่อนเลย แต่ท่านก็โชคดีมาก ที่มีลูกศิษย์หัวไว ฝีมือดีอยู่ในอุปการะเป็นจำนวนมากมาย สามารถรับการถ่ายทอดเพลงที่แต่งขึ้นในปัจจุบันทันด่วนนั้นได้อย่างรวดเร็วกับเทปบันทึกเสียง ท่านเป็นต้นตำรับการเดี่ยวขิม ๗ ตัว การเดี่ยวระนาด ๒ ราง เป็นผู้ให้กำเนิดเพลงประเภทเพลงกรอ เป็นผู้นำอังกะลุงจากอินโดนีเซียเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย และเป็นผู้ให้กำเนิดเพลง ๔ ชั้น อันได้แก่ เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า ๔ ชั้น ลาวจระเข้ ๔ ชั้น และเขมรไทรโยค ๔ ชั้น เป็นต้น ...ครั้นถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๙ ...ขะแมกอฮอม เป็นต้น...

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ท่านได้ตามเสด็จไปยังประเทศเขมร แม้จะใช้เวลาอยู่ในสำนักพระเจ้ามณีวงศ์* เพียงไม่กี่วัน ก็สามารถเรียนรู้เพลงเขมร นำกลับมาประดิษฐ์เป็นเพลงไทย สำเนียงเขมรประเภทเพลงเถาได้อีกหลายเพลง เช่นเพลงนกเขาขะแมร์ เป็นต้น ในกระบวนเพลงที่ท่านประดิษฐ์ขึ้นนั้น มีมากมายสุดจะพรรณนาอาทิ พม่าเห่เถา ลาวเสี่ยงเทียนเถา แสนคำนึงเถา โอ้ลาวเถา เขมรพวงเถา จีนนำเสด็จ ๓ ชั้น จีนสั้นถันเถาเป็นต้น ทุกเพลงล้วนแล้วแต่เป็นเพลงไทยอมตะสืบทอดมาจนทุกวันนี้

อาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะแต่งงานกับนางสาวโชติ หุราพันธุ์ ธิดาพันโทพระประมวลประมาณผล ซึ่งเป็นแม่บ้านที่แสนประเสริฐที่สุด เพราะทำหน้าที่ดูแลทุกอย่างมิใช่ดูแลบ้านและเลี้ยงดูบุตรเท่านั้น หากช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของสามีได้อย่างครบถ้วนไม่ว่าจะเป็นการดูแลทรัพย์สมบัติ การปกครองผู้คน และลูกศิษย์ลูกหามาอาศัยอยู่ในบ้านตลอดจนติดต่อการงานนอกบ้านแทนสามี

* พระเจ้ามณีวงศ์ได้กราบบังคมทูลต่อในหลวงรัชกาลที่ ๗ ขอตัวหลวงประดิษฐไพเราะให้สอนดนตรีไทย ให้แก่นักดนตรีในราชสำนักเขมรด้วย

แทบจะเรียกได้ว่า คุณหลวงผู้สามีวางใจได้หมดทุกสิ่ง และไม่ต้องทำอะไรในบ้านเองเลย นอกจากสอนลูกศิษย์อย่างเดียวเท่านั้น ท่านจึงมีเวลาทุ่มเทให้กับการแต่งเพลงและการสอนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยไม่ต้องกังวลใจหรือคอยสั่งงานผู้ใดให้ปฏิบัติตามเลย ถ้าจะสั่งก็มีแต่เรื่องเพลงหรือดนตรีเท่านั้น จึงไม่เป็นการแปลกเลยที่ท่านมีผลงานทางดนตรีอย่างล้นเหลือ เพราะไม่ต้องกังวลใจเรื่องในบ้านแม้แต่น้อย

ศิษย์ของอาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะมีมากมายเกินกว่าจะจดจำชื่อได้หมด สมัยเมื่อท่านยังอยู่ที่บ้านบาตรเล่ากันว่า หุงข้าวเลี้ยงลูกศิษย์วันละหลายกระทะ มีคนเข้าออกบ้านท่านวันละหลายสิบคน ท่านมีนักระนาดเอกฝีมือดีมากมาย อาทิ ครูประสิทธิ์ ถาวร ครูบุญยง เกตุคง ครูโองการ กลีบชื่น ครูศิริ นักดนตรี ครูเสนาะ หลวงสุนทร รายชื่อนักระนาดเอกในบ้านของท่านมีมากมายหลายสิบคน ถ้าจะเขียนชื่อศิษย์ของท่านทั้งหมดมีเป็นจำนวนร้อย เพราะท่านสามารถสอนได้ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นมโหรี ปี่พาทย์ เครื่องสาย จนแม้กระทั่งขับร้อง เรียกได้ว่า เป็นดนตรีชนิดชำนาญรอบวงจริง ๆ

ศิษย์เอกของท่านที่ชำนาญการสีซอก็มีคุณฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ และท่านศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เป็นต้น เวลามีการไหว้ครูประจำปี จะมีลูกศิษย์มาร่วมพิธีเป็นร้อย ๆ คน มีทั้งไทย จีน แขก ฝรั่งเต็มไปหมด ...กล่าวกันว่า หลวงประดิษฐ์ฯ แต่งเพลงไว้มากกว่า ๓๐๐ เพลง รวมอายุ ๗๓ ปี

ประวัติของอาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะนี้ เขียนยาวเป็นเล่มโตได้เกินกว่านักดนตรีไทยทุกคน เรียกว่า มีรายละเอียดมากที่สุดไม่มีใครเทียบได้ ในเดือนสิงหาคม **๒๕๒๔ นี้ ก็จะจัดให้มีการฉลองครบรอบอายุ ๑๐๐ ปีของท่าน ทราบว่ารัฐบาลกำลังจัดทำแสตป์ชุดร้อยปีนักดนตรีไทย** ซึ่งจะต้องมีรูปของท่านเป็นแสตป์ด้วยอย่างแน่นอน

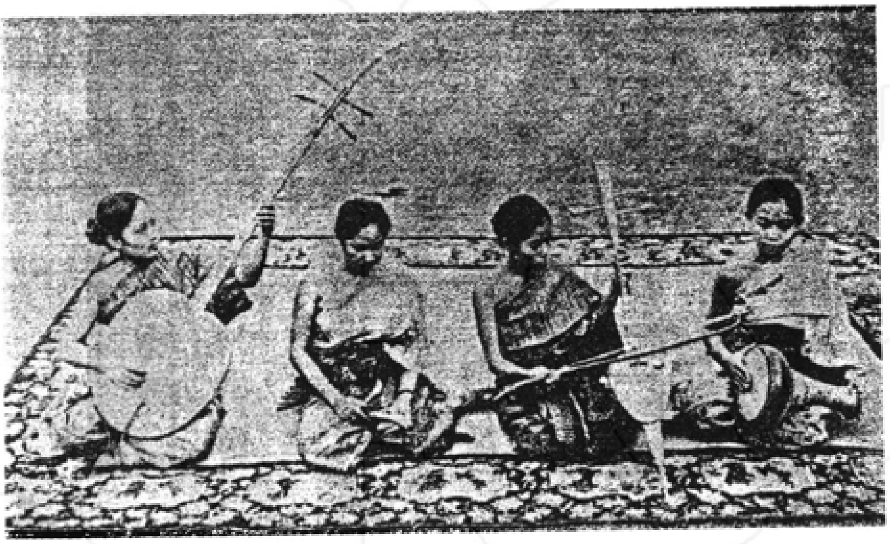
บทความนี้เขียนขึ้นอย่างสั้น ๆ ไม่ครบถ้วน เพราะประวัติของท่านมีมากมาย ดังกล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการรำลึกถึงท่านที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ชาติไทยไว้เป็นอันมาก

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลงที่ได้อนุญาตให้นำภาพสำคัญที่ปรากฏอยู่นี้ มาเผยแพร่เพื่อเป็นการเริ่มฉลองงานสำคัญร้อยปีอายุของท่านในอีก ๖ เดือนข้างหน้านี้

สังคีตบรรณาการ

รวมผลงานเกี่ยวกับการดนตรีและบทเพลง

ประพันธ์โดย คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

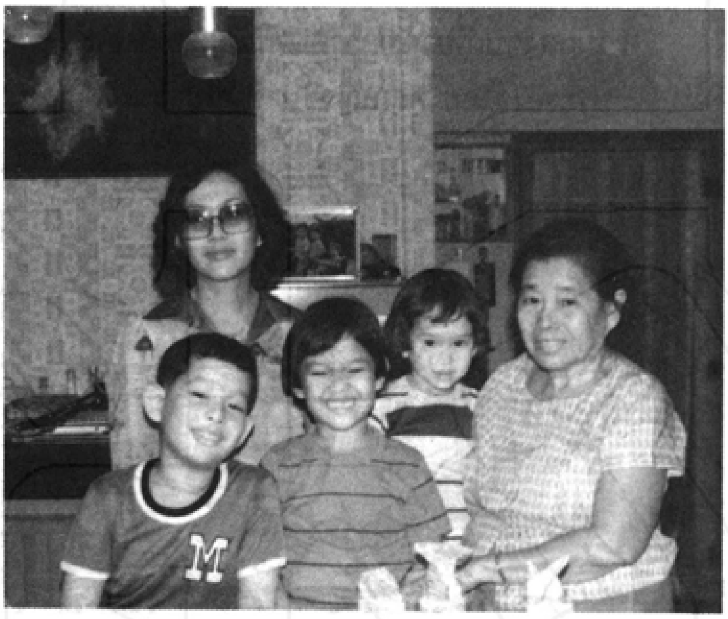

คนที่ ๓ (ซอสามสาย) คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

บทแปล

"กลอนแด่แม่"

โดย คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

๑. "บทเรียนจากชีวิต"
ผลของการปลูกฝังนิสัย

(ถอดใจความจากคำประพันธ์ของ Ronald Russel ในหนังสือ Reader's Digest)

การเลี้ยงลูกต้องปลูกฝังนิสสัย
ที่ดีงามไว้ให้แต่ยังเด็ก
อย่าประมาทคาดผิดว่ายังเล็ก
แท้จริงเด็กเรียนรู้อยู่ทุกครา
อย่าเย้าเยาะ ล้อเลียน หรือเห็นขัน
จะผลักดันให้เป็น **"คนขลาดไม่กล้า"**
อย่าติเตียน เมื่อทำผิดกิจนานา
เป็นการพาให้เขาชอบ **"ติโทษเป็นนิจ"**

อย่าอำพรางไม่วางใจในเรื่องต่าง ๆ
เพราะเป็นทางนำให้ "**ไม่สุจริต**"
เมื่อเด็กถูกขัดใจให้เคืองคิด
จะมีจิต "**แข็งข้อก่อศัตรู**"
ถ้าเลี้ยงดูด้วยความรักเอาใจใส่
เด็กจะมีนิสสัย ดีหลายหมู่
ทั้งน่ารักน่าชมน่าเอ็นดู
ด้วยเขารู้จัก "**รัก**" อย่างจริงใจ
คอยปลุกปลอบตอบสนองปองให้กล้า
จะช่วยพาให้เกิด "**ความเชื่อมั่น**" ได้
ความสัตย์จริง สอนทุกสิ่งให้แจ้งใจ
เป็นทางให้เขา "**รักยุตติธรรม**"
เมื่อทำดีควรมีคำเชยชม
จะสร้างรสนิยม "**ชื่นชม**" นั่น
รู้แบ่งสรรปันส่วนกันและกัน
จะผูกพันให้นึกถึง "**ใจเขาใจเรา**"
สอนให้ใฝ่วิทยาสาขาต่าง ๆ
เกิดความสว่างมี "**ปัญญา**" ไม่โง่เขลา
เลี้ยงด้วยรักด้วยอดทนใช่ทนเอา
ลูกของเราจะรู้มี "**น้ำอดน้ำทน**"
เด็กโชคดี ที่เพียบพร้อมด้วยความสุข
จะปราศทุกข์กายใจทั้งได้ผล
ประสบสิ่ง สุนทรีย์ ปรียกมล
ห่างชั่วพ้น เป็นคนดี "**ศรีตระกูล**"

Lessons From Life

A CHILD that lives with ridicule
learns to be timid.
A CHILD that lives with criticism
learns to condemn.
A CHILD that lives with distrust
learns to be deceitful.
A CHILD that lives with antagonism
learns to be hostile.
A CHILD that lives with affection
learns to love.
A CHILD that lives with encouragement
learns confidence.
A CHILD that lives with truth

learns justice.
A CHILD that lives with praise
learns to appreciate.
A CHILD that lives with sharing
learns to be considerate.
A CHILD that lives with knowledge
learns wisdom.
A CHILD that lives with patience
learns to be tolerant.
A CHILD that lives with happiness
will find love and beauty.

by Ronald Russel

๒. แม่จ๋า

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ถอดความจาก รัดยาร์ด คิปลิง โดยระลึกถึงคุณแม่ของท่าน (นางโชติ ประดิษฐไพเราะ)

ถ้าฉันถูกแขวนคออยู่สุดภูผา	แม่จ๋าแม่	แม่จ๋า	แม่จ๋าแม่
ผู้รักแท้ติดตามหา คือแม่ฉัน	แม่จ๋าแม่	แม่จ๋า	แม่จ๋าแม่
หากฉันจมลงกลางทะเลนั้น	แม่จ๋าแม่	แม่จ๋า	แม่จ๋าแม่
น้ำตาแม่ ก็จะพลัน หลั่งไหลนอง	แม่จ๋าแม่	แม่จ๋า	แม่จ๋าแม่
ถ้าฉันถูก แช่งด่า สารพัด	แม่จ๋าแม่	แม่จ๋า	แม่จ๋าแม่
ผู้ขจัด วอนให้ พ้นภัยผอง	แม่จ๋าแม่	แม่จ๋า	แม่จ๋าแม่
แม่ผู้เดียว เท่านั้น มุ่งมั่นปอง	แม่จ๋าแม่	แม่จ๋า	แม่จ๋าแม่
ปกปักป้องภัยให้ปลอด รอดเพราะรัก	แม่จ๋าแม่	แม่จ๋า	แม่จ๋าแม่

ถ้าฉัน ต้องประสบ พบโชคร้าย
แม่รักลูก ด้วยจิต คิดเมตตา
ถึงลำบาก ยากเพียงใด ไม่ข้องขัด
ให้พ้นทุกข์ สุดกำลัง ของท่านนั้น
ถ้าฉันถูก แช่งด่า สารพัด
"แม่จ๋าแม่" ผู้เดียวเท่านั้น มุ่งมั่นปอง

"แม่จ๋าแม่ แม่อยู่ไหน โปรดมาหา"
พระคุณแม่ มากเกินกว่า จะรำพัน
แม่หาทาง สารพัด จะช่วยฉัน
ช่วยไม่ได้ แม่ก็พลัน น้ำตานอง
แม่อ้อนวอน พระไตรรัตน์ คุ้มภัยผอง
ปกปักป้อง ภัยให้ปลอด รอดเพราะรัก

MOTHER O' MINE

If I were hanged on the highest hill,
Mother o' mine, O mother o' mine!
I know whose love would follow me still,
Mother o' mine, O mother o' mine!

If I were drowned in the deepest sea,
Mother o' mine, O mother o' mine!
I know whose tears would come down to me,
Mother o' mine, O mother o' mine!
If I were damned o' body and soul,
I know whose prayers would make me whole,
Mother o' mine, O mother o' mine!

Rudyard Kipling

๓. เฝ้ารอ

ผู้ใดหนอ เฝ้ารอแล ชะแง้หา
ฤดูหนาว พิงหน้าต่าง อ้างว้างกาย
ต่อเมื่อได้ เห็นลูกเดิน มาแต่ไกล
หัวอกแม่ ห่วงใย ลูกไม่รู้
จะคบเพื่อน ก็พลันเตือน ให้เลือกดู
พามาหา พ่อแม่ให้ รู้จักไว้

ลูกกลับบ้าน ผิดเวลา เดือดร้อนหลาย
ฤดูร้อน คอยกราย เฝ้าหน้าประตู
เข้ามาใกล้ หมดทุกข์ใจ ไม่หดหู่
คิดว่าแม่ บ่นหนวกหู รำคาญใจ
คบแต่ผู้ เรียบร้อยขยัน ไม่เหลวไหล
เพราะผู้ใหญ่ รู้ได้ ว่าใครควรคบ

She always leaned to watch for us,
Anxious if we were late,
In winter by the window,
In summer by the gate.

Margaret Widdemer

๔. มารดา

(ถอดความจากบทกลอนภาษาอังกฤษ ของ *George Cooper*)

ถ้าต้องการ สุขใดใด ในโลกนี้
ธรรมชาติ สร้างไว้ วิไลตา
เช่น ท้องฟ้า มีดารา ดารดาษ
นกน้อยน้อย บินคล้อยมา ร่าเริงใจ
น้ำค้างย้อย ตามเกสร และพุ่มไม้
แต่ผู้ที่ ให้สุขสันต์ ประทานพร

ทุกอย่างมี ทางหาได้ ถ้าใฝ่หา
หลายหลากพรรณ สรรหา ตามชอบใจ
เปลือกหอยสาด บนฝั่ง หาดทรายใหญ่
แกะน้อยใหญ่ เริงร่า คราหน้าร้อน
ผึ้งชอนไช้ เหล่าผีเสื้อ บินสลอน
คือ "มารดร" ของเรานี้ มีผู้เดียว

ONLY ONE MOTHER

Hundreds of stars in the pretty sky,
Hundreds of shells on the shore together,
Hundreds of birds that go singing by,
Hundreds of lambs in the sunny weather.

Hundreds of dewdrops to greet the dawn,
Hundreds of bees in the purple clover,
Hundreds of butterflies on the lawn,
But only one mother the wide world over.

George Cooper

การสอนนาฏศิลป์ให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ : เพลงที่สัมพันธ์กับวิชาสังคม

จากหนังสือ กิจกรรม ร้องรำประกอบการเรียน
วิธีสอนเด็กเล็ก
เพลงไทยในหลักสูตร
เรียบเรียงโดย ประทิน พวงสำลี รวบรวม
(บทประพันธ์เพลงของ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

ความมุ่งหมายเฉพาะหมวดสังคม

๑. ให้มีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนอย่างซาบซึ้ง

๒. ให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคม ไม่เบื่อหน่าย

๓. การเรียนวิชาสังคม โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องยากเย็นสำหรับเด็ก เพราะต้องใช้การท่องจำอย่างมาก แต่กิจกรรมที่นำมาใช้ จะช่วยได้มาก

๔. ช่วยให้เด็กได้รับรู้จดจำเรื่องราวของบรรพบุรุษ และความเป็นมาแต่สมัยโบราณอย่างไม่รู้ตัว เพราะกิจกรรมเป็นสื่อ

๕. กิจกรรมร้องรำทำเพลงและเกม เล่นจะช่วยให้นักเรียนเรียนวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี ตลอดจนเรื่องราวของศาสนา ได้อย่างเพลิดเพลิน

๖. เพื่อให้กิจกรรมช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านสังคมของเด็ก

ข้อควรปฏิบัติของครูผู้นำกิจกรรมมาใช้

๑. เตรียมการก่อนถึงชั่วโมงเรียน เช่น จัดหาอุปกรณ์ หรือสั่งให้เด็กเตรียมอุปกรณ์ของเด็กเอง

๒. ควรให้เด็กทั้งชั้นได้ร่วมกิจกรรม ไม่ใช่เฉพาะหมู่เดียว เพราะธรรมชาติของเด็กส่วนมากชอบแสดงออกอยู่แล้ว

๓. ให้ความสนใจต่อเด็กทั่วถึงกัน โดยเฉพาะเวลานำกิจกรรมเข้ามาแทรก ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมชนิดไหน ครูต้องช่างพูดชวนให้ร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะเด็กที่ไม่ค่อยชอบแสดงออก ครูต้องสนใจชักชวนเป็นพิเศษ

๔. ครูควรร่วมกิจกรรมกับเด็กด้วย ไม่ใช่ให้เด็กทำลำพัง เช่นแสดงการเวียนเทียน ครูสมมติตัวเองเป็นพระกล่าวนำว่านะโม หรือ ร้องเพลงที่สอนเอาไว้เกี่ยวกับการเวียนเทียน

๕. ทำใจและอารมณ์ให้แจ่มใส ร่าเริง เป็นกันเอง

๖. ปรับตัวให้เข้ากับเด็กทุกวัย เช่น เมื่อสอนเด็กเล็กขนาดอนุบาล ครูก็ทำท่าเหมือนตัวเองเป็นเด็กไปด้วย

๗. รู้จักแก้ปัญหาในชั้นเรียน เปลี่ยนแปลงแผนการสอนได้ตามสถานการณ์ ความจำเป็น และความเหมาะสม เพราะการเรียนแบบเรียนคละเคล้ากับการเล่นนั้น อาจมีปัญหาขลุกขลัก เช่นการใช้อุปกรณ์ การจัดหาอุปกรณ์ของครู หรือของเด็ก อุปกรณ์เครื่องเล่น หรือถ้าอุปกรณ์มีไม่ทั่วถึง ไม่พอใช้ ครูต้องหาวิธีแก้ปัญหา ให้หยิบยืมออมชอมกัน ข้อสำคัญให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมทุกคน

เพลงที่สัมพันธ์กับวิชาสังคม

๑. ข้ามถนน

ทำนองเพลงเงี้ยวรำลึก
ชิ้น ศิลปบรรเลง

อย่าเหม่อมองต้องดูข้างหน้า อีกซ้ายและขวาเมื่อจะข้ามถนน
ถ้ายวดยานหลายก็ต้องอดใจทน อย่าตัดหน้ารถยนต์ทุกคนจงระวังเอย

อุปกรณ์

- ภาพเด็กหญิงชายข้ามถนน มียวดยานในท้องถนน

กิจกรรม

- ร้องเพลง-ทำท่าประกอบ
- อธิบายการใช้ถนน เมื่อจะข้ามถนนให้มองทางขวามือก่อนและมองทางซ้ายที่รถจะสวนมา เมื่อข้ามถึงกลางถนน ให้หยุดมองทางซ้ายให้แน่ใจแล้วจึงข้าม

ท่ารำ

อย่าเหม่อมอง - ตบมือข้างหูซ้ายกระแทกส้นเท้าขวาตบข้างหูขวา กระแทกเท้าซ้าย

ต้องดู... - ยกมือขวาป้องหน้าผาก เอียงซ้าย-ขวาตามจังหวะ

อีกซ้าย - หันตัวทางซ้าย ก้นโด่ง ป้องหน้าผาก

และขวา - หันทางขวา ก้นโด่ง ป้องหน้าผาก

เมื่อจะข้าม... - ย่ำเท้าไปข้างหน้าตามจังหวะ กำมือยกขึ้นเหมือนท่าวิ่ง

หากยวด... - ทำมือจับพวงมาลัยหมุนไป-มา

ก็ต้องอดใจ - ยืนตรงมือกอดอก-พยักหน้าฝ่ามือสวน

อย่าตัดหน้า - แบมือซ้ายตะแคงระดับอก ฝ่ามือ ส่วนนิ้วก้อย ลงล่าง ส่วนนิ้วหัวแม่มือตั้งข้างบน มือขวาตะแคงแต่พุ่งปลายนิ้วเข้าหาฝ่ามือซ้าย ย่ำเท้าตามจังหวะ

ทุกคน - มือซ้ายเท้าเอว มือขวาเคาะนิ้วชี้ข้างหน้า ย่อตัวเอียงคอทางซ้าย

ความรู้ - เด็กรู้จักใช้ถนนให้พ้นอันตราย

๒. รีรีข้าวสาร

ทำนองเพลง Marching Through Georgia
ชิ้น ศิลปบรรเลง

ร้อง - มาพวกเราเข้าแถวเรียงลำดับ โค้งคำนับจับเอวกันให้มั่น
วิ่งกันตัวไปในระหว่างสองคนนั้น ที่ยืนเอามือชนกันให้เราลอดเข้าไป
พร้อมกัน - รีรีข้าวสาร สองทะนานข้าวเปลือก
เลือกท้องใบลาน คดข้าวใส่จาน
เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน พานเอาคนข้างหลังไว้
ร้อง - คนสุดท้ายต้องถูกกักตัว คนหัวแถวต้องมาขอไถ่
ถามว่านี่ใช้กุญแจอะไร เงินหรือทองจะได้ไขเอาตัวมา

อุปกรณ์

- ภาพเด็กเล่นรีรีข้าวสาร สองคนเอามือประสานกันยกสูง ๆ คนอื่นเกาะเอวต่อกันเดินลอด
- ร้องเพลงรีรีข้าวสาร

กิจกรรม

- ครูอธิบายว่าเป็นการเล่นแต่โบราณ และอธิบายวิธีเล่น
- ผลัดกันออกมาเล่นทีละหมู่

ท่ารำ

มาพวกเรา.... - ย่ำเท้ายืนเรียงแถว

โค้งคำนับ - โค้ง

จับเอว - หันมาจับเอวต่อตัวเหมือนท่ารถไฟ

วิ่งกันตัว - วิ่งซอยเท้าตามจังหวะเพลง

รีรีข้าวสาร.. - วิ่งลอดซุ้มมือไปเรื่อย ๆ แล้วกลับมาลอดใหม่

พานเอาคน... - ลดมือซุ้มลงคร่อมคนที่ลอดตรงคำว่า "ไว้"

ความรู้ที่ได้

- รู้จักการละเล่นของเด็กไทยสมัยโบราณ
- ช่วยให้เป็นคนกล้าแสดง

๓. วันสำคัญ อาสาฬหบูชา

ทำนองเพลง สรภัญญะแปลง

ชิ้น ศิลปบรรเลง

เดือนแปด สิบห้าค่ำ ประจำปี	เพ็ญดิถีอาสาฬหบูชา
พระพุทธองค์ทรงแสดงปฐมเทศนา	แก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่ามฤคทายวัน
เหตุการณ์ในวันนี้	เป็นที่มีความสำคัญ
สามอย่างเกิดขึ้นพลัน	ถือเป็นวันตั้งพุทธศาสนา
มีพระพุทธ, พระธรรม	พระสงฆ์ครบองค์มา
รวมเป็นไตรรัตนา	ช่วยชาวประชาให้ร่มเย็น

อุปกรณ์

- ภาพ ทางศาสนาเกี่ยวกับอาสาฬหบูชา
- ภาพ คนกราบพระ
- ภาพ ประชาชนทำบุญตักบาตร
- ภาพ พระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ์
- แว่นเทียนของจริง ธูปเทียนดอกไม้

กิจกรรม

- อธิบายความหมายของอาสาฬหบูชาเรื่องราวความเป็นมา
- อธิบายความหมายของรัตนตรัย, ปฐมเทศนา ฯลฯ
- อธิบายคำยาก เช่น อาสาฬหบูชา, ปัญจวัคคีย์, มฤคทายวัน ฯลฯ
- หัดกราบพระแบบเบญจางคประดิษฐ์
- ร้องเพลง
- อธิบายการเวียนเทียนมีสองอย่าง คือนั่งเวียนด้วยแว่นเทียน และเดินเวียนด้วยดอกไม้ธูปเทียน การเวียนเทียนเวียนทางขวา
- ครูทำท่าเวียนเทียนด้วยแว่นเทียนให้ดู แล้วส่งให้นักเรียนทำบ้าง
- ครูสมมติตัวเองเป็นพระเดินนำหน้าแถว นักเรียนทุกคนถือธูปเทียนดอกไม้พนมมือเดินตามครู ครูว่านะโมให้นักเรียนตาม แล้วร้องเพลงอาสาฬหบูชาแทนคำสวด ขณะเดินเวียนขวา

ความรู้ที่ได้

- ได้ทราบว่าวันอาสาฬหบูชาคือวันอะไรสำคัญอย่างไร
- มีความรู้ทางภาษาไปด้วย โดยสะกดตัวและได้รู้ศัพท์ และอ่านออกเสียงคำว่า อา-สาน-หะ-บูชา

๔. บวกในใจ

ทำนองเพลงสากล

ชิ้น ศิลปบรรเลง

หนึ่งบวกสามและสองและหนึ่ง	จะรวมกันได้เป็นเท่าไร
จะคิดเร็วและคิดในใจ	ฉันรวมได้เจ็ดถูกไหมเอย

กิจกรรม

- ครูเปลี่ยนเนื้อเป็นตัวเลขอื่น ๆ บ้าง แล้วให้เว้นวรรคท้ายไว้ โดยให้เด็กคิดตอบ คนไหนคิดได้ก็ให้ลุกขึ้นร้องวรรคท้ายตอบออกมา

๕. บทร้องเพลง "ดุจร่มโพธิ์ทอง"

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

ทำนองเพลงเขมรโพธิสัตว์ ๒ ชั้น

ท่อน ๑

โพธิ์พระโพธิ์ร่มไม้ใบชอุ่ม	พักร่มโพธิ์ชุ่มชื่นใจใดจะเหมือน
ปกคลุมร่มเย็นนกกาไม่เว้นมาเยือน	ยึดโพธิ์เป็นเรือนพึ่งพำนักพักผ่อนกาย

ท่อน ๒

ดั่งประเทศไทยเมืองทอง	ปกผองทวยราษฎร์ให้ปราศทุกข์ภัย
ดุจดังไม้ใหญ่ร่มโพธิ์ไทรโพธิ์ทอง	ชนชาติใดไร้สุขทุกข์ครอง
ก็เข้ามาพึ่งโพธิสมภาร	

ท่อน ๓

องค์พระเจ้าอยู่หัวของผ่าไทย	ทรงมีพระเมตตาแผ่ไป
หวังให้ประชาเนาว์สราญ	คุ้มครองปกป้องภัยพาล
พระองค์ประทานเสรี	มิเลือกชาติเหล่าผ่าพันธุ์
ได้อยู่ร่วมกันเปรมปรีดิ์...(ดนตรี)	เพราะพระบารมีแผ่ไป...(ดนตรี)
ฝูงชนผ่องใสทั่วหน้า	โพธิ์เป็นที่พึ่งของนกกา
ให้ความผาสุกอย่างไร...(ดนตรี)	พระกรุณาธิคุณจากพระหฤทัย
องค์พระประมุขของไทย	ย่อมยิ่งใหญ่ดุจร่มโพธิ์ทอง

คุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลง นั้นเป็นผู้ที่มีความเคารพรักใน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นอย่างยิ่ง ท่านได้แต่งเนื้อร้องเพลง "ดุจร่มโพธิ์ทอง" เพื่อเทอดพระเกียรติแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ โดย

ใช้ทำนองเพลง เขมรโพธิสัตว์ ๒ ชั้น และนำออกบรรเลงครั้งแรกโดยศิษย์นักดนตรีจากโรงเรียนบวรนิเวศ เป็นการบรรเลงรับร้องแบบ "เนื้อเต็ม" เพื่อจุดประสงค์ให้สามารถบรรลุใจความได้ครบถ้วน และให้สามารถจำทำนองเพลงได้พร้อมกับคำร้อง นับเป็นผลงานเพลงที่มีความไพเราะไปอีกแนวหนึ่ง ทั้งยังเป็นการสร้างเสริมให้เยาวชนและผู้ฟังมีความชื่นชมและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งได้มีต่อพสนิกรและผู้ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารโดยทั่วหน้ากัน

นักดนตรีที่มาบรรเลงในรายนี้เป็นทั้ง "ศิษย์" ของคุณหญิงชิ้นฯ ซึ่งได้นำคำร้องและเสียงเพลงมาขับขานแทนท่านเพื่อถวายเป็นสักการะแด่องค์พระประมุขของปวงชนชาวไทย

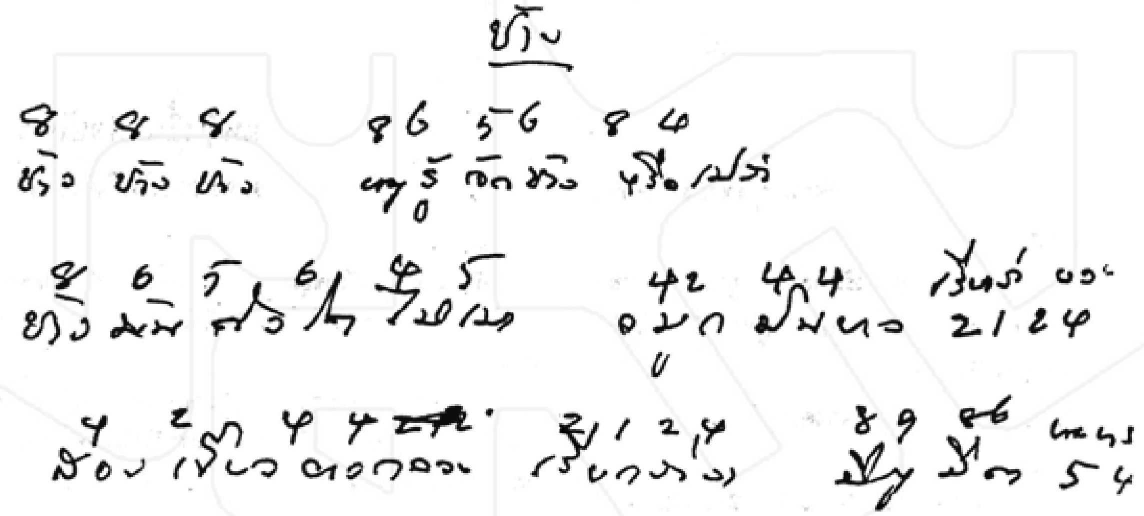
๖. เพลงช้าง

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

ทำนองพม่าเขว

ช้าง ช้าง ช้าง	หนูรู้จักช้างหรือเปล่า
ช้างมันตัวโตไม่เบา	จมูกมันยาวเรียกว่างวง
สองเขี้ยวข้างงวง•เรียกว่างา	มีหู มีตา หางยาว

(•แต่เดิมเขียนว่าสองเขี้ยวยาวกลวง)

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลงได้แต่งเพลงร้องให้แก่รายการ "วิทยุโรงเรียน" เป็นจำนวนมากเพื่อใช้สอนเด็กนักเรียนให้รู้จักและซาบซึ้งในเพลงไทย เพลง "ช้าง ช้าง ช้าง...หนูรู้จักช้างหรือเปล่า" นั้นก็เป็นเพลงหนึ่งในหลาย ๆ เพลงที่คุณหญิงชิ้นฯ ได้ประพันธ์ไว้โดยใช้ทำนองเพลงไทยทั้งสิ้น วันนี้คณะนักเรียนจากโรงเรียนอนุบาลลูกรักจึงได้นำผลงานเพลงบางส่วนของท่านมาแสดง ณ โอกาสนี้เพื่อเป็น "ดอกไม้ดนตรี" อีกช่อหนึ่งในการร่วมรำลึกถึงคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

ประวัติเกี่ยวกับเพลง ลาวสองคอน

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ การดนตรีและละครเป็นที่นิยมกันมาก คณะละครที่เล่นกันสมัยแบบพันทาง เป็นละครที่เกี่ยวกับนิยายพื้นเมืองหรือประวัติศาสตร์ คือคณะละครปรีดาลัยของสมเด็จกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ที่ทรงนิพนธ์เกี่ยวกับเชื้อชาติต่าง ๆ เช่น ลาว พม่า มอญ ญี่ปุ่น หม่อมครูต่วนศรี วรวรรณ ชายาของท่านเป็นผู้ประดิษฐ์ทำนองเพลงให้เข้ากับเชื้อชาติของตัวละครตามท้องเรื่อง เพลงที่ไพเราะมากคือเพลงลาวในเรื่อง**พระลอ** บิดาของข้าพเจ้า จางวางศร ศิลปบรรเลง เป็นคนระนาดเอก ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสติดตามไปดูการแสดงเรื่องพระลอแทบตลอดทั้งเรื่อง เรื่องพระลอนี้ไม่ค่อยมีคณะใดยอมเล่นถึงตอนจบคือที่พระเจ้าย่าพาพวกมารุมฆ่าพระเพื่อนพระแพงและพระลอยืนพิงกันตาย เพราะกลัวโรงแตก (หมายถึงละครแตกแยกไปอยู่ที่อื่นหมด) แต่ข้าพเจ้าได้ดูคณะปรีดาลัยแสดง เรื่องพระลอจนถึงตอนจบ ต่อมาภายหลังคณะละครปรีดาลัยก็มีอันต้องเลิกไปในที่สุด

การที่ข้าพเจ้าได้ดูละครเรื่องพระลอบ่อย ๆ ได้ฟังเพลงสำเนียงลาวซ้ำ ๆ ก็จำได้และร้องได้หลายเพลง โดยเฉพาะเพลง ลาวสองคอน นี้ ข้าพเจ้าชอบมาก ท่ารำสวยโศกเหมาะสมกับบทบาท เข้าถึงอารมณ์ผู้ดูจริง ๆ สมัยนั้นคงเริ่มนิยมเพลงตับ ทูนกระหม่อมติ๋ว สมเด็จเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก ทูนกระหม่อมอัษฎางค์ สมเด็จเจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ โปรดให้คุณพ่อของข้าพเจ้าสอนวง ดนตรีมหาดเล็กของท่าน คุณพ่อคิดทางรับใหม่ ๆ ที่เรียกว่า "ทางเปลี่ยน" หลายเพลงในตับนางลอย พรหมมาศตร์ นาคบาศก์ เมื่อมีผู้ชอบเพลงตับ คุณพ่อก็คิดทำเพลงตับขึ้นอีกหลายตับเช่น ตับพระยาแกรก ตับพระยาน้อย และตับพระลอ ไม่ได้ทำตอนลาวเจริญศรี เพราะมีผู้ทำไว้แล้ว ท่านเริ่มทำตอนพระลอลาพระมารดาและพระมเหสีออกจากเมืองไปจนถึงแม่น้ำกาหลง หวนคิดถึงพระมารดา จะกลับก็เกรงเสียความตั้งใจก็เลยลองเสี่ยงน้ำดูปรากฏว่าน้ำเป็นสีเลือดก็เสียพระทัย พระลอขึ้นจากน้ำแล้วก็เข้าห้องบรรทม การแสดงตอนนี้ใช้**เพลงลาวสองคอนเคล้าซอ** รำประกอบบทโศกทำให้ผู้ดูเกิดความเศร้าตามไปด้วย ข้าพเจ้าชอบดู และชอบเพลงนี้ จึงพยายามจำแต่ก็คงไม่ถูกถ้วนนัก ตอนหลังมาร้องเล่น คุณพ่อบอกว่าขาดไปท่านก็เติมให้ครบ ๙ จังหวะ แต่ท่านไม่ทำทางรับให้ ให้ข้าพเจ้าคิดทำเอง เมื่อจะทำเป็นสามชั้น ท่านก็สอนวิธีและหลักการแต่งเพลงให้แต่ข้าพเจ้าก็ไม่มีโอกาสจะทำจนสำเร็จ จนเมื่อคุณพ่อท่านถึงแก่กรรมไปแล้ว ข้าพเจ้าต้องสอนดนตรีแทนท่าน **ข้าพเจ้าจึงได้นำเพลง ลาวสองคอนมาทำเป็นสามชั้นและชั้นเดียว**

ครบเป็นเพลงเถา ส่วนสองชั้นนั้นส่วนใหญ่เป็นของหม่อมครูต่วนศรี วรวรรณ ข้าพเจ้าแต่งเพลงนี้เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้ให้วงคุรุสภาบรรเลงเพียงครั้งเดียวและให้นักเรียนโรงเรียนวัดบวรนิเวศบรรเลงอีก ๑ ครั้ง ต่อมาเมื่อข้าพเจ้าเลิกสอนที่คุรุสภาแล้วก็มิได้เล่นอีกเลยเพราะเพลง ลาวสองคอน นี้ค่อนข้างยาว นักเรียนชอบเพลงท่อนสั้น ๆ เพราะได้รายการวิทยุและโทรทัศน์เพียงครั้งละ ๓๐ นาทีเท่านั้น ต่อมานักเรียนวัดบวรนิเวศรุ่นที่เก่งดนตรีสามารถบรรเลงได้ดังใจของข้าพเจ้าก็เรียนสำเร็จออกไปเข้ามหาวิทยาลัยกันหมด รุ่นหลัง ๆ ก็ไม่ค่อยสนใจเพราะไม่มีโอกาสได้แสดงที่ไดอีกประกอบกับเพลงลูกทุ่งและเพลงไทยสากลกำลังอยู่ในความนิยมมาก นักเรียนวัยรุ่นที่โตหน่อยก็ชอบเพราะฟังรวดเร็วทันใจ เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป ดนตรีไทยไม่เข้าสมัยก็เลยซบเซาไป

แม้ว่าเพลงไทยจะเสื่อมไปจากความนิยมและอยู่ในความมืดมัว แต่บัดนี้เริ่มจะมีแสงรำไรเพราะท่านผู้รู้คุณค่าและซาบซึ้งนิยมชมชื่นยังมีอยู่ และพยายามช่วยฟื้นฟูกันอย่างจริงจังได้ตั้งศูนย์ประสานงานและสมาคมขึ้นโดย รศ. นายแพทย์ วราวุธ สุมาวงศ์ และ รศ.นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล ยังให้การสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมด้านนี้และเปิดโอกาสให้มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มาร่วมด้วยในครั้งนี้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านนายกสมาคมนักแต่งเพลงและท่านกรรมการทุกท่านที่มีความปรารถนาดีและมีเจตนาที่จะให้ผู้แต่งเพลงได้มีโอกาสชื่นชมผลงานของตนเองในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และขอขอบคุณต่อท่านผู้ฟังทั้งหลายที่ยังสนับสนุนการดนตรีไทยทุกท่าน

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

๕ ตุลาคม ๒๕๒๗

บทร้องเพลง ลาวสองคอน

สามชั้น

เที่ยว ๑ *ฝืนฤดีจรลีจากถิ่นท่า* *ผลัดภูษาเสด็จกลับพลับพลาหลวง*
เมี้ยนมิดปิดยุบลคนทั้งปวง *มิให้ล่วงรู้เรื่องเคืองพระทัย*

เที่ยว ๒ *ทอดองค์ลงกับที่ศรีไสยาสน์* *พระลอราชโศกสร้อยละห้อยไห้*
คำนึงถึงแม่เจ้าเศร้าพระทัย *ภูวไนยกำศรวลครวญคราง*

สองชั้น

เที่ยว ๑ *โอ้ว่าอนิจจามาตุเรศ* *เกิดเภศถนอมภูมิรู้หมาง*
แม้ลูกตายกายเกลื่อนในเถื่อนทาง *ไฉนพระนางชนนีเห็นผีกู*

เที่ยว ๒ *เสียแรงทรงศักดาวราฤทธิ์* *คิดคิด ก็น่า อดสู*
มาม้วยเพราะหลงระเริงในเชิงชู้ *ทิ้งพระแม่ให้อยู่แต่เอองค์*

ชั้นเดียว

เที่ยว ๑ *เกิดเป็นชายหมายสนองพระคุณท่าน* *ไยกูหาญรักสาวเมื่อคราวหลง*
มาแต่กายตายกลิ้งอยู่กลางดง *พระลอราชอนาถทรงพระโสกา*

เที่ยว ๒ *พระคิดปิดโศกวิโยคไว้* *มิให้ใครวุ่นหวังกังขา*
แสร้งสำรวลสรวลเล่นเจรจา *กับพี่เลี้ยงเสนาทั้งนั้น*

รายชื่อผู้ขับร้องและบรรเลงดนตรีเพลง "ลาวสองคอน" เถา

ด้วย "เครื่องสายประสมโกเจ็ง (พิณจีนโบราณ)"
ในความควบคุมของ ครูชนก สาคริก

๑.	คุณสมศรี บรรยายกิจ	ซอด้วง
๒.	คุณวิรัช สงเคราะห์	ซอด้วง
๓.	คุณสุธีร์ เทวินบุรานุวงศ์	ซออู้
๔.	คุณอานันท์ นาคคง	ซออู้
๕.	คุณเอกราช วงศ์เกียรติ์ขจร	จะเข้
๖.	คุณธนชาต ธูปกระแจะ	จะเข้
๗.	คุณอภิชัย เลี่ยมทอง	ขลุ่ย
๘.	คุณประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์	ขลุ่ย
๙.	คุณอดินุช ลัดพลี	ขิมเหล็ก
๑๐.	คุณอัษฎาวุธ สาคริก	ขิมเหล็ก
๑๑.	คุณชาติ ศรียารัณ	กลองแขก
๑๒.	คุณบุญส่ง ธรรมวณิชย์	กลองแขก
๑๓.	คุณอภิญญา เฟื่องฟูสกุล	ฉิ่ง
๑๔.	คุณอภิรักษ์ อนะมาน	ขับร้อง

การบรรเลงบทเพลงเชิดชูนักแต่งเพลงไทย
ครั้งที่ ๓ : คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง
จัดโดย สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย
ณ โรงละครแห่งชาติ
วันศุกร์ที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๒๗
เวลา ๑๗.๓๐ น.
ISBN 974-86227-0-3

<u>โน้ตซอด้วง - เพลงลาวสองคอน 3 ชั้น</u>

<u>ท่อน 1</u>	-4-4	---2	---1	---6	----	8654	1456	85-6
	-ด-ด	---ล	---ซ	---ม	----	ซมรด	ซดรม	ซร-ม
	----	5456	-689	4216	--86	5456	-8-9	4124
	----	รดรม	-มซล	ดลซม	--ซม	รดรม	-ซ-ล	ดซลด
	----	---4	--25	4214	--65	4214	-4-2	4216
	----	---ด	--ลร	ดลซด	--มร	ดลซด	-ด-ล	ดลซม
	----	5456	-689	4216	--86	5456	5689	46-8
	----	รดรม	-มซล	ดลซม	--ซม	รดรม	รมซล	ดม-ซ
	-4-4	---2	---1	---6	---5	---6	5689	46-8
	-ด-ด	---ล	---ซ	---ม	---ร	---ม	รมซล	ดม-ซ
	----	---8	-888	-8-8	-686	-4-2	--11	4216
	----	---ซ	-ซซซ	-ซ-ซ	-มซม	-ด-ล	--ซซ	ดลซม
	----	8654	1456	85-6	----	8654	5424	5685
	----	ซมรด	ซดรม	ซร-ม	----	ซมรด	รดลด	รมซร
	----	----	9868	6542	--42	1689	-4-5	6456
	----	----	ลซมซ	มรดล	--ดล	ซมซล	-ด-ร	มดรม
	----	5682	4212	4546	----	1245	6542	4212
	----	รมซล	ดลซล	ดรดม	----	ซลดร	มรดล	ดลซล

โน้ตซอด้วง - เพลงลาวสองคอน 3 ชั้น

<u>ท่อน 1</u>	----	1456	5686	85-6	----	1245	4565	64-5
(ต่อ)	----	ซดรม	รมซม	ซร-ม	----	ซลดร	ดรมร	มด-ร
	----	6894	-456	5424	-4--	6894	1456	5412
	----	มซลด	-ดรม	รดลด	-ด--	มซลด	ซดรม	รดซล
	----	-689	-245	4212	-654	5689	1245	4212
	----	-มซล	-ลดร	ดลซล	-มรด	รมซล	ซลดร	ดลซล
	----	5689	-245	4212	1456	-8-9	4216	-5-4
	----	รมซล	-ลดร	ดลซล	ซดรม	-ซ-ล	ดลซม	-ร-ด
	----	2124	-456	5684	-421	6894	1456	8654
	----	ลซลด	-ดรม	รมซด	-ดลซ	มซลด	ซดรม	ซมรด
	----	1456	5686	85-6	----	1245	4565	64-5
	----	ซดรม	รมซม	ซร-ม	----	ซลดร	ดรมร	มด-ร
	----	6894	-456	5424	6456	5421	6898	-2-4
	----	มซลด	-ดรม	รดลด	มดรม	รดลซ	มซลซ	-ล-ด
	----	1456	5686	85-6	----	1245	4565	64-5
	----	ซดรม	รมซม	ซร-ม	----	ซลดร	ดรมร	มด-ร
	----	6456	5686	8245	6456	-2-4	5421	-2-4
	----	มดรม	รมซม	ซลดร	มดรม	-ล-ด	รดลซ	-ล-ด

โน้ตซอด้วง - เพลงลาวสองคอน 3 ชั้น

ท่อน 2	-4-4	---2	---1	---6	----	8654	1456	85-6
	-ด-ด	---ล	---ซ	---ม	----	ซมรด	ซดรม	ซร-ม
	-4-4	---2	---1	---6	--86	5456	9868	-2-4
	-ด-ด	---ล	---ซ	---ม	--ซม	รดรม	ลซมซ	-ล-ด
	----	2124	-456	5684	-421	6894	1456	85-6
	----	ลซลด	-ดรม	รมซด	-ดลซ	มซลด	ซดรม	ซร-ม
	----	5456	-689	4216	--86	5456	5689	46-8
	----	รดรม	-มซล	ดลซม	--ซม	รดรม	รมซล	ดม-ซ
	-4-4	---2	---1	---6	---5	---6	5689	46-8
	-ด-ด	---ล	---ซ	---ม	---ร	---ม	รมซล	ดม-ซ
	----	---8	-888	-8-8	-686	-4-2	--11	4216
	----	---ซ	-ซซซ	-ซ-ซ	-มซม	-ด-ล	--ซซ	ดลซม
	----	8888	--22	4216	----	8654	-2-4	5685
	----	ซซซซ	--ลล	ดลซม	----	ซมรด	-ล-ด	รมซร
	----	----	9868	6542	--42	1689	-4-5	6456
	----	----	ลซมซ	มรดล	--ดล	ซมซล	-ด-ร	มดรม
	----	5682	4212	4546	----	1245	6542	4212
	----	รมซล	ดลซล	ดรดม	----	ซลดร	มรดล	ดลซล

<u>โน้ตซอด้วง - เพลงลาวสองคอน 3 ชั้น</u>

<u>ท่อน 2</u>	8898	6898	6898	9456	----	----	----	----
(ต่อ)	ซซลซ	มซลซ	มซลซ	ลดรม	----	----	----	----
	8898	6898	6898	9245	----	----	----	----
	ซซลซ	มซลซ	มซลซ	ลลดร	----	----	----	----
	----	6456	5686	8245	4565	6124	2454	5689
	----	มดรม	รมซม	ซลดร	ดรมร	มซลด	ลดรด	รมซล
	----	---9	-999	-9-9	-6-6	---8	---2	4544
	----	---ล	-ลลล่	-ล-ล	-ม-ม	---ซ	---ล	ดรดด
	-898	-686	-565	-454	----	---4	-444	-4-4
	-ซลซ	-มซม	-รมร	-ดรด	----	---ด	-ดดด	-ด-ด
	----	1456	5686	85-6	----	1245	4565	64-5
	----	ซดรม	รมซม	ซร-ม	----	ซลดร	ดรมร	มด-ร
	----	6894	-456	5424	6456	5421	6898	-2-4
	----	มซลด	-ดรม	รดลด	มดรม	รดลซ	มซลซ	-ล-ด
	----	1456	5686	85-6	----	1245	4565	64-5
	----	ซดรม	รมซม	ซร-ม	----	ซลดร	ดรมร	มด-ร
	----	6456	5686	8245	6456	-2-4	5421	-2-4
	----	มดรม	รมซม	ซลดร	มดรม	-ล-ด	รดลซ	-ล-ด

โน้ตซอด้วง - เพลงลาวสองคอน 2 ชั้น

ท่อน 1

ท่อน 1	-4-4	---2	---1	---6	--86	5456	-1-2	4124
	-ด-ด	---ล	---ซ	---ม	--ซม	รดรม	-ซ-ล	ดซลด
	----	----	4542	-1-6	---5	---6	5689	46-8
	----	----	ดรดล	-ซ-ม	---ร	---ม	รมซล	ดม-ซ
	----	---8	-888	-8-8	-686	-4-2	--11	4216
	----	---ซ	-ซซซ	-ซ-ซ	-มซม	-ด-ล	--ซซ	ดลซม
	----	8654	5424	5685	---5	-555	4212	4546
	----	ซมรด	รดลด	รมซร	---ร	-รรร	ดลซล	ดรดม
	----	1245	6542	4212	----	6456	5686	8245
	----	ซลดร	มรดล	ดลซล	----	มดรม	รมซม	ซลดร
	4565	6124	2454	5689	----	---9	-999	-9-9
	ดรมร	มซลด	ลดรด	รมซล	----	---ล	-ลลล	-ล-ล
	-6-6	---8	---2	4544	----	---4	-444	-4-4
	-ม-ม	---ซ	---ล	ดรดด	----	---ด	-ดดด	-ด-ด
	----	4568	-9-8	-6-5	6456	-2-4	5421	-2-4
	----	ดรมซ	-ล-ซ	-ม-ร	มดรม	-ล-ด	รดลซ	-ล-ด
	----	4568	-9-8	-6-5	6456	-2-4	5421	-2-4
	----	ดรมซ	-ล-ซ	-ม-ร	มดรม	-ล-ด	รดลซ	-ล-ด

โน้ตซอด้วง - เพลงลาวสองคอน 2 ชั้น

ท่อน 2	-4-4	---2	---1	---6	---5	---6	9868	-9-4
	-ด-ด	---ล	---ซ	---ม	---ร	---ม	ลซมซ	-ล-ด
	----	----	4542	-1-6	---5	---6	5689	46-8
	----	----	ดรดล	-ซ-ม	---ร	---ม	รมซล	ดม-ซ
	----	---8	-888	-8-8	-686	-4-2	--11	4216
	----	---ซ	-ซซซ	-ซ-ซ	-มซม	-ด-ล	--ซซ	ดลซม
	----	8654	5424	5685	---5	-555	4212	4546
	----	ซมรด	รดลด	รมซร	---ร	-รรร	ดลซล	ดรดม
	----	1245	6542	4212	----	6456	5686	8245
	----	ซลดร	มรดล	ดลซล	----	มดรม	รมซม	ซลดร
	4565	6124	2454	5689	----	---9	-999	-9-9
	ดรมร	มซลด	ลดรด	รมซล	----	---ล	-ลลล	-ล-ล
	--66	--88	--22	--44	-898	-686	-565	-454
	--มม	--ซซ	--ลล	--ดด	-ซลซ	-มซม	-รมร	-ดรด
	----	4568	-9-8	-6-5	6456	-2-4	5421	-2-4
	----	ดรมซ	-ล-ซ	-ม-ร	มดรม	-ล-ด	รดลซ	-ล-ด
	----	4568	-9-8	-6-5	6456	-2-4	5421	-2-4
	----	ดรมซ	-ล-ซ	-ม-ร	มดรม	-ล-ด	รดลซ	-ล-ด

โน้ตซอด้วง - เพลงลาวสองคอน ชั้นเดียว

ท่อน 1	----	4216	-689	4124	---4	-216	-689	8968
	----	ดลซม	-มซล	ดซลด	---ด	-ลซม	-มซล	ซลมซ
	----	6894	-542	4216	--98	6542	4212	4654
	----	มซลด	-รดล	ดลซม	--ลซ	มรดล	ดลซล	ดมรด
	----	6542	1242	41-2	----	5421	6898	-2-4
	----	มรดล	ซลดล	ดซ-ล	----	รดลซ	มซลซ	-ล-ด
	-456	82-4	-421	6894	----	4568	-9-8	-6-5
	-ดรม	ซล-ด	-ดลซ	มซลด	----	ดรมซ	-ล-ซ	-ม-ร
	6456	-2-4	5421	-2-4				
	มดรม	-ล-ด	รดลซ	-ล-ด				
ท่อน 2	----	4216	-689	4124	--65	4216	8656	8968
	----	ดลซม	-มซล	ดซลด	--มร	ดลซม	ซมรม	ซลมซ
	----	1456	5686	85-6	----	8654	5414	-5-6
	----	ซดรม	รมซม	ซร-ม	----	ซมรด	รดซด	-ร-ม
	----	8654	5424	5685	--55	6542	1242	41-2
	----	ซมรด	รดลด	รมซร	--รร	มรดล	ซลดล	ดซ-ล
	----	5421	6898	-9-4	-898	-686	-565	-454
	----	รดลซ	มซลซ	-ล-ด	-ซลซ	-มซม	-รมร	-ดรด
	-456	82-4	-421	6894				
	-ดรม	ซล-ด	-ดลซ	มซลด				

ฮื้อเงอ เอ่อเอ่อ เออเอ่อเอ่อ [illegible]

[illegible] 56 5 3 2 3 56[illegible]

* [illegible] 8 2 3 5 1 6 5 9 8 6 5 6 8 6 5 *

[illegible] 6 5 3 2 3 5 6 [illegible]

2 3 5 6 5 6 6 5 3 5 5 [illegible]

[illegible]

[illegible]

เอ่อเออ เออเออ [illegible] เอ่อ [illegible]

[illegible]

[illegible]

เอ่อ เออเอ่อ เออเอ่อ ฮื้อเงอ ฮื้อเง่อ เออเออ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

บทประพันธ์เพลงโดย คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง
จำนวน ๑๐๓ เพลง คัดจากทั้งหมดประมาณ ๒๐๐ เพลง

ละครเพลงสหประชาชาติ ประพันธ์โดย คุณหญิงชิ้น แสดงโดยนักศึกษาฝึกหัดครู ธนบุรี

๑. บทร้องถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑. เทิดพระเกียรติ "ทีฆายุโกโหตุมหาราชา"

๒. เทอดน้ำพระทัย

๓. ต้นไม้ใหญ่

๔. สดุดีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๒. บทเพลงแด่นักดนตรีไทย

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทำนองเพลง
๕.	ดนตรีที่ไพเราะ	
๖.	ร่วมแรงร่วมใจ	
๗.	มาลัยดนตรี	มาลีหวลสองชั้น
๘.	สมาชิกดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ	ทองย่อน ; เนื้อเต็ม
๙.	ดนตรีไทย	
๑๐.	ศิลปินดนตรีไทย	
๑๑.	เชิดชูดนตรีไทย	เต่ากินผักบุ้ง
๑๒.	ปี่พาทย์ไทย	แขกมอญชั้นเดียวท่อน ๑
๑๓.	สำเนียงเพลง	พม่าอาโก
๑๔.	ดนตรีไทยมิใช่อาหารฝรั่ง	
๑๕.	วงดนตรีไทย	
๑๖.	โน้ต	สากล

๓. บทเพลงเกี่ยวกับ สังคม และจริยธรรม

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทำนองเพลง
๑๗.	เอกลักษณ์ไทย	
๑๘.	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	
๑๙.	ประเทศไทย	ทำนองเพลงแขกขาว
๒๐.	พี่น้องไทย	ทำนองเพลงลาวเจริญศรีแปลง
๒๑.	ร่มฉัตรชัย	ทำนองเพลงพม่าทุงเล
๒๒.	ประชาธิปไตยในบ้าน	ทำนองเพลงแขกต่อยหม้อ
๒๓.	ประชาธิปไตยในโรงเรียน	ทำนองเพลงเขมรสุดใจ
๒๔.	ตั้งใจจริง	ทำนองเพลงจีนเจ๊ไจ้ยอ
๒๕.	มิตรดี	ทำนองเพลงเขมรขอทาน
๒๖.	ปัญญาคืออาวุธ	ทำนองพันธุ์ฝรั่งชั้นเดียว
๒๗.	คลังแห่งความรู้	ทำนองคุณหญิงชิ้น แต่ง

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทำนองเพลง
๒๘.	ทำตามกฎหมาย	ทำนองคุณหญิงชิ้น แต่ง
๒๙.	ความสะอาดของบ้านเมือง	ทำนองกาเรียนทองชั้นเดียว
๓๐.	ถุงพลาสติก	ทำนองกาเรียนทองชั้นเดียว
๓๑.	กวาดขยะ	ทำนองตลุงแปลง
๓๒.	มารยาทผู้ดี	ทำนองเจ้าเซ็นชั้นเดียว
๓๓.	ความเสียสละ	
๓๔.	แด่ท่านผู้ใช้รถยนต์	ชาตรีตะลุง
๓๕.	ข้ามถนน	เงี้ยวรำลึก
๓๖.	ทางม้าลาย	
๓๗.	สาธารณสมบัติ	
๓๘.	ชื้อสินค้าไทย	
๓๙.	สหประชาชาติ	
๔๐.	สิทธิมนุษยชน	จากละคร "สิทธิมนุษยชน" ว.ค.ธนบุรี

บทเพลงวิทยุโรงเรียน และเพลงสำหรับเด็ก

ก. บทเพลงวิทยุโรงเรียน

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทำนองเพลง
๔๑.	แม่น้ำเจ้าพระยา	เต้ยโขงแปลง
๔๒.	ชวา	ยะวาเร็ว
๔๓.	เจ๊ไจ้ยอ	จีนเจ๊ไจยอ
๔๔.	จังหวะเพลง	พระยาสี่เสา
๔๕.	ฟังดนตรีไทย	
๔๖.	เด็กไทย	สร้อยเพลงชั้นเดียว
๔๗.	มารยาทไทย	สร้อยสนตัดชั้นเดียว
๔๘.	ฝึกมารยาท	แขกต่อยหม้อ
๔๙.	ว่าว	Twinkle Twinkle Little Star.
๕๐.	หลับอยู่หรือ	Are You Sleeping?
๕๑.	กระจกเงา	แขกไทร
๕๒.	ศาสนาประจำชาติ	เวสสุกรรม
๕๓.	ตื่นเช้า	สากล
๕๔.	โน้ตดนตรี	แต่งเอง
๕๕.	ทางม้าลาย	
๕๖.	สะพานลอย	

ข. บทเพลงสำหรับเด็ก

๕๗.	ช้าง	พม่าเขว
๕๘.	ต้นข้าว	ลาวต่อนก

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทำนองเพลง
๕๙.	ทำตามสั่ง	นาคราช
๖๐.	คำศัพท์	มอญแปลงของเดิม
๖๑.	ตุ๊กตายาง	แขกกล่อมเจ้า (ตัด-แปลง)
๖๒.	เล่นซ่อนหา	ทำนองแต่งเอง
๖๓.	เรือนเราเนาว์สุข	Home Sweet Home
๖๔.	กากับนกยูง	ลาวต่อนก
๖๕.	ต้นไม้มีชีวิต	เขมรปากท่อชั้นเดียว
๖๖.	ค้างคาว	ค้างคาวกินกล้วย
๖๗.	นกเขาคู	นกเขาขะแมร์

บทเพลงประกอบท่ารำนาฏศิลป์ชุดต่าง ๆ (เล่นรำทำจังหวะ)

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทำนองเพลง
๖๘.	รำอวยพร	ชัดชาตรี
๖๙.	กระทงน้อย	กระทงน้อย
๗๐.	ฟ้อนเล็บ	ฟ้อนเล็บ (แต่งเอง)
๗๑.	พม่าเขว	พม่าเขว
๗๒.	รูปสวยรวยทรัพย์	มอญท่าอิฐ
๗๓.	ธูปเทียนทอง	ลาวเสี่ยงเทียน

บทเพลงเกี่ยวกับคุณธรรม ศาสนา และคติธรรม

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทำนองเพลง
๗๔.	ความละอาย	กาเรียนทอง
๗๕.	คำสัญญา	จีนนำเสด็จแปลง
๗๖.	ใจเขาใจเรา	พม่าโลม
๗๗.	เครื่องผูกไมตรี	บุหลัน ๒ ชั้น (ท่อน ๒)
๗๘.	อย่าท้อแท้	แขกอาหวัง
๗๙.	รสธรรม	ล่องน่านเล็ก
๘๐.	เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก	พราหมณ์ดีดน้ำเต้า
๘๑.	ฟังเถอะนะจงฟัง	เขมรปากท่อ
๘๒.	ชมไพร	ลาวชมดง
๘๓.	มาหย่อนใจ	ยะวาเร็ว
๘๔.	ชมจันทร์	มอญชมจันทร์
๘๕.	เฮฮาพาสนุก	หลวงประดิษฐไพเราะ
๘๖.	อุทัยไขแสง	แต่งเอง
๘๗.	ชื่นใจ	ฉอต้น
๘๘.	พวงมาลัย	เพลงพื้นบ้าน
๘๙.	ฝรั่งตัด	ฝรั่งตัด
๙๐.	ปลูกต้นไม้	แขกหนังชั้นเดียว
๙๑.	สดายงแปลง	สดายงแปลง

ลำดับ	ชื่อเพลง	ทำนองเพลง
๙๒.	ธรรมบารมี	ลาวสองคอน (เนื้อเต็ม)
๙๓.	สายพิณ	ฉงน
๙๔.	ชมแสงทอง	ชมแสงทอง ; เนื้อเต็ม
๙๕.	ชมแสงจันทร์	ชมแสงจันทร์ ; เนื้อเต็ม
๙๖.	สุดวาสนา	ลาวเสี่ยงเทียน ๓ ชั้น ; เนื้อเต็ม
๙๗.	คืนฟ้างาม	ยวนเคล้า ; เนื้อเต็ม
๙๘.	งามธรรมชาติ	ขอมกล่อมลูกทางเปลี่ยน ; เนื้อเต็ม
๙๙.	คนึงรัก	กาเรียนทองทางเปลี่ยน ; เนื้อเต็ม
๑๐๐.	รู้รักษาหน้าที่	ลมพัดชายเขา
๑๐๑.	ทำงานให้เหมาะแก่เวลา	
๑๐๒.	คำสัตย์เป็นสิ่งไม่ตาย	
๑๐๓.	ชำระใจ	จำปานารีตัดและแปลง